

Seniorennota Teylingen 2008-2011

**Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling
April 2008**

	Inhoudsopgave	pagina
	Samenvatting	3
	Leeswijzer	5
Deel 1	Algemene informatie en werkwijze	6
	Inleiding	6
	Doelgroep	6
	Werkwijze	7
Deel 2	Beleidskader	8
	Landelijk beleid	8
	Provinciaal beleid	9
	Regionaal beleid	10
	Gemeentelijk beleid	11
	Collegeprogramma	12
	Taken van de gemeente	13
	Demografie	14
Deel 3	Speerpunten en aanbevelingen	15
	3.1 Huisvesting	15
	3.2 Mobiliteit	22
	3.3 Veiligheid	27
	3.4 Welzijn	31
	3.5 Gezondheid en zorg	37
	3.6 Wet Maatschappelijke Ondersteuning	44
	3.7 Communicatie en informatie	46
Deel 4	Bijlagen	49
	1 Samenvatting concrete acties	50
	Lijst samenwerkende partners	52
	Procedure	53
	2 Financiële paragraaf	54
	3 Aanbod voor senioren	55
	4 Literatuur- en websitelijst	56

Samenvatting nota Seniorenbeleid 2008-2011

Basis seniorenbeleid
Gemeente Teylingen

Het seniorenbeleid heeft als doel senioren in staat te stellen deel te nemen aan het maatschappelijk leven en de leefbaarheid van hun omgeving te waarborgen. Daarnaast is het beleid er op gericht hulp te bieden aan senioren die moeilijkheden ondervinden in hun persoonlijk en sociaal functioneren. Dit is vastgelegd in de Subsidienota 2007 die in april 2007 door de gemeenteraad is vastgesteld.

De visie WMO¹ is leidend voor o.a. het seniorenbeleid:

Om de doelstelling van de WMO te kunnen realiseren, richt de gemeente Teylingen zich de komende jaren op de realisatie van maatschappelijke samenhang en actieve participatie. Daartoe zal zij het initiatief nemen om mensen bij elkaar te brengen. Zij zal zoeken naar gemeenschappelijkheid in belangen en die gebruiken om de gewenste integratie en participatie te bereiken. Waar belangen uiteenlopen, zoekt de gemeente naar raakvlakken; waar tegenstellingen zijn tracht de gemeente bruggen te slaan of noodzakelijke keuzes te maken.

De garantie van een breed pakket aan dienstverlening en zorg is het middel om deze doelstellingen vorm te geven.

In deze nota komen de volgende beleidsonderdelen aan bod met daarachter een aantal beslispunten voor de raad.

Huisvesting

1. Alle senioren in Teylingen moeten voldoende informatie tot hun beschikking hebben om een weloverwogen keuze te kunnen maken voor hun woonomstandigheden, al dan niet in combinatie met zorg.
2. Om deze keuze mogelijk te maken dient een divers aanbod van woonvormen beschikbaar te zijn voor senioren in Teylingen.
3. Wij maken het voor senioren aantrekkelijk om naar een passende woning te verhuizen.

Mobiliteit

1. Senioren in Teylingen moeten voldoende geïnformeerd zijn over de mogelijkheden mobiel te blijven, ook als er lichamelijke beperkingen zijn.
2. Teylingen draagt zorg voor voldoende collectief vraagafhankelijk vervoer en individuele vervoersvoorzieningen, bewaakt de kwaliteit hiervan en probeert het Openbaar Vervoer zo goed mogelijk in stand te houden.
3. Bij de uitvoering van ander beleid (verstrekken vergunningen, inrichting buitenruimte e.d.) dient getoetst te worden of de mobiliteit van senioren en mensen met een beperking niet in het gedrang komt.

---

¹ Uit het Beleidsplan WMO 2008-2011

Communicatie en Informatie

1. Wij informeren senioren op een voor hen geschikte wijze, via een voor hen geschikt medium zodat zij over alle informatie kunnen beschikken.

Veiligheid

1. Senioren in Teylingen moeten voldoende geïnformeerd zijn over de mogelijkheden zich veilig(er) te voelen.
2. De politie moet met name voor senioren makkelijk en laagdrempelig te bereiken blijven en voldoende capaciteit hebben om de veiligheid te garanderen van de burgers in Teylingen.
3. Bij de uitvoering van gemeentelijk beleid dient rekening gehouden te worden met de veiligheid van kwetsbare groepen, waaronder senioren en mensen met een beperking.

Welzijn

1. Senioren moeten naar een geschikte ontmoetingsplaats in Teylingen kunnen.
2. Senioren krijgen de gelegenheid hun kennis en kunde in te zetten als zij dit willen.
3. Senioren en mensen die jonger zijn moeten de mogelijkheid krijgen elkaar te ontmoeten via hun interesses, kennis en kunde.
4. Door gebruik van aanvullende inkomensvoorzieningen (bijzondere bijstand, minimabeleid) te stimuleren, stellen wij senioren in staat hun welzijn op peil te houden.

Gezondheid en zorg

1. Wij zorgen voor informatie over een gezonde levensstijl en stimuleren initiatieven die deze levensstijl vormgeven.
2. Als senioren zorg nodig hebben, zorgen wij dat deze zorg voldoende aanwezig en adequaat is.
3. Eenzaamheid bij ouderen benoemen wij als een van de speerpunten van het ouderenbeleid.

Financiële dekking

De voorstellen voor het nieuwe beleid en de concrete acties die hieruit voortvloeien vragen een structureel budget extra voor seniorenbeleid voor de periode die deze nota beslaat: van 2008-2011.

Voorstel is om vanaf 2009 jaarlijks een bedrag van €5.000 op te nemen in de begroting t.b.v. de uitvoering van het seniorenbeleid.

Leeswijzer

- Deel 1 'Algemene informatie en werkwijze' beschrijft de aanleiding van deze nota, de doelgroep en de wijze waarop deze nota tot stand is gekomen.
- Deel 2 'Beleidskader' bevat de landelijke, provinciale, regionale en gemeentelijke uitgangspunten voor het ouderenbeleid en besluit met de demografische gegevens.
- Deel 3 'Speerpunten en aanbevelingen' beschrijft per beleidsonderdeel de relatie met ander beleid, de huidige situatie, de knelpunten, aanbevelingen voor nieuw beleid en besluit met een lijst beslispunten en concrete acties.
- Deel 4 'Bijlagen' is een samenvatting van de concrete acties die voortkomen uit deze nota, een overzicht van de samenwerkende partners, een financieel plaatje, een overzicht van het aanbod voor senioren in Teylingen en een literatuur- en websiteslijst.

HET LEVEN IS VOL GEBEURTENISSEN DIE ONS
DOEN VERLANGEN OUDER TE WORDEN

ALBERT CAMUS

DEEL 1 ALGEMENE INFORMATIE EN WERKWIJZE

Inleiding

Aanleiding tot het schrijven van de nota Seniorenbeleid Teylingen is de herindeling van de voormalige gemeenten Sassenheim, Voorhout en Warmond, allen met een eigen seniorenbeleid, tot de nieuwe gemeente Teylingen.

De nota's ouderenbeleid van Sassenheim, Warmond en Voorhout zijn respectievelijk in 1992, 2002 en 2005 vastgesteld. Hoewel de uitvoering van het beleid in de drie kernen veel gelijkenissen vertoonde, is er toch behoefte aan eenduidig seniorenbeleid voor de hele gemeente Teylingen. Basis voor dit beleid zijn de drie nota's van de verschillende kernen. Die van Voorhout biedt zelfs al een doorkijkje naar Teylingen. Vanwege de toen op handen zijnde herindeling en de komst van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) is in deze nota echter een beperkt aantal onderwerpen aan bod gekomen.

De nota Seniorenbeleid Teylingen beslaat het brede terrein van wonen, zorg en welzijn en streeft een integrale aanpak na. Hoewel deze nota natuurlijk een mooi begin is gaat het uiteindelijk om de acties die hieruit voortkomen. Er is daarbij medewerking nodig van maatschappelijke partners, draagvlak onder de bevolking en politieke wil om senioren als waardevolle burgers van Teylingen te zien.

Doelgroep

De doelgroep die in deze nota is beschreven kun je qua leeftijd globaal in tweeën delen: 55 tot 65 jaar: de (vaak) nog werkende groep en 65 plus: de groep die met pensioen is of AOW heeft en andere levensgewoonten krijgt. De mensen in de leeftijdsgroep 55-65 jaar worden de "toekomstige" ouderen genoemd, 65 plussers zijn de "huidige" ouderen.

Senioren

Liever nog spreken we van senioren. De betekenis van senior volgens Van Dale: iemand die behoort tot een oudere generatie of jaargang, maar ook: meer ervaren. Met name de tweede betekenis die gegeven wordt, maakt dat deze term de voorkeur heeft om de doelgroep aan te duiden.

Medioren

Een nieuwe term voor de groep mensen van 55 tot 65 jaar is 'medioren'. Een benaming die in België voor deze groep is bedacht maar inmiddels door met name de commercie ook in Nederland wordt toegepast. In deze nota wordt gebruik gemaakt van deze term om de zogenoemde toekomstige ouderen aan te duiden.

Daarnaast is het natuurlijk van belang wat mensen nodig hebben. Dat is sterk afhankelijk van de levensfase waarin men verkeert. De een heeft behoefte aan activering, de ander stelt prijs op dienstverlening.

Binding doelgroep

De doelgroep senioren is zeer divers van samenstelling. De (enige) overeenkomst binnen de doelgroep is het ouder zijn maar dat is over het algemeen niet wat mensen bindt. Interesses, buurt, inkomensgroepen en bezigheden zijn veel meer bindende factoren.

Oud zijn alleen maakt mensen geen doelgroep van beleid. Daarom zal in de nota zoveel mogelijk uitgegaan worden van die bindende factoren en de problemen of kansen die daarbij horen. Waar nodig zullen de medioren en senioren binnen de doelgroep apart genoemd worden.

Totale bevolking Teylingen*	Totaal aantal senioren (55+)	55-60 jaar	60-65 jaar	65-70 jaar	70-75 jaar	75 plus
35.008	8.880	2.111	1.772	1.465	1.254	2.278
Percentage van de bevolking	25%	6%	5%	4%	4%	7%
*gegevens CBS 1 januari 2007						

De groep van 55 tot 65 jaar (medioren) vormt 44 %, die van 65 jaar en ouder 56% van alle Teylingse senioren.

Werkwijze

Met behulp van informatie uit de drie ouderennota's van de verschillende kernen, het landelijk, provinciaal en regionaal seniorenbeleid en de wensen van de Teylingse politiek zijn speerpunten in zeven beleidsonderdelen benoemd. Op basis van deze speerpunten zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de Stichting Welzijn Ouderen Teylingen (SWOT), de drie Bonden van Ouderen, een vertegenwoordiger van woonzorgcentra LAS, de politie, woningbouwcorporaties en ambtenaren die verantwoordelijk zijn voor aanpalende beleidsterreinen. Daarnaast is veel informatie gehaald uit rapportages, onderzoeken, beleidsnota's en andere publicaties. Een complete literatuurlijst en een lijst met websites treft u als bijlage aan bij deze nota.

DEEL 2 BELEIDSKADER

Uit het regeerakkoord Balkenende IV "Ouderen zijn sociaal kapitaal"

Landelijk beleid

Dat er straks veel meer mensen oud zullen zijn, hoeft volgens het kabinet geen bedreiging te zijn en kan zelfs een verrijking zijn. Als de samenleving zich er maar vroeg genoeg op voorbereidt. Dat blijkt uit de landelijke Nota Ouderenbeleid. Nu zijn er op iedere tien werkenden drie gepensioneerden. In 2030 zijn er op iedere tien werkenden zes gepensioneerden. Deze 'grijze druk' op onze stelsels begint vanaf 2010 toe te nemen en neemt vanaf 2050 weer af. Het gaat dus om een tijdelijke druk.

Een andere ontwikkeling is dat mensen langer leven, langer gezond blijven, langer aan het arbeidsproces kunnen deelnemen, vaker hoger opgeleid zijn, naast de AOW vaak een aanvullend pensioen hebben of vermogen en een eigen woning. Om de nadelige effecten van vergrijzing in goede banen te leiden en te profiteren van de voordelen, heeft het kabinet zeven speerpunten in het seniorenbeleid geformuleerd die de komende tijd steeds weer op de agenda terugkomen:

1. Gezond oud worden

Gezond oud worden begint met een gezonde levensstijl op jonge leeftijd. Overgewicht, roken, ongezonde voeding en gebrek aan beweging vormen een aanslag op de gezondheid. Het kabinet pleit voor: een leven lang sporten en bewegen en zet zich in voor het bestrijden van bewegingsarmoede.

2. Een actieve bijdrage aan de maatschappij op latere leeftijd

Zolang we kunnen, moeten we een actieve bijdrage aan de samenleving kunnen leveren en er volop aan kunnen deelnemen. Het kabinet wil de arbeidsparticipatie van senioren tot aan hun 65e jaar verhogen. Ook wil het leeftijdsdiscriminatie en andere belemmeringen wegnemen voor mensen die door willen werken na hun 65^e verjaardag.

3. Inkomen op peil houden

Wie oud is moet financieel in staat zijn een zelfstandig leven te kunnen leiden. Generaties moeten solidair zijn met elkaar. Het kabinet pleit voor: verhoging van de arbeidsparticipatie om meer schouders de lasten te helpen dragen. Ook moeten we nu niet teveel schulden maken die onze kinderen moeten afbetalen, omdat ze ook de lasten van de vergrijzing moeten dragen.

4. Adequate woonvoorzieningen

Wie ouder wordt moet een ruim aanbod hebben van passender woonruimte, met aandacht voor individuele wensen, ingericht op zelfredzaamheid en te combineren met

zorg. Het gevolg is dat er doorstroming komt en gezinswoningen beschikbaar komen voor jongere generaties. Eerder presenteerde het kabinet al een plan om 255.000 extra nultreden-woningen² te realiseren voor 2009, waarvan 99.000 geschikt voor zorg.

5. Vrij en veilig bewegen in de omgeving

Senioren moeten zich veilig voelen in de eigen wijk. Het kabinet zet daarom via het Grote Steden Beleid in op preventie, meer blauw in de wijk, lik-op-stuk rechtspraak, deelname van buurtvaders, etc. Het openbaar vervoer en openbare gebouwen moeten geleidelijk aan toegankelijker en beter bereikbaar worden voor ouderen en mensen met functiebeperkingen. Wijken moeten 'vergrijzingsproof' worden gemaakt.

6. Zorg verzekeren

Het kabinet wil de zorgmiddelen veilig stellen voor de meest kwetsbare mensen. Er moet voldoende en toegankelijke zorg beschikbaar zijn, met keuzevrijheid en van goede kwaliteit. Ook de inzet van innovatief gereedschap en investeren in kennisontwikkeling krijgen prioriteit. Het kabinet gaat de ondersteuning in de woonwijken verder versterken.

7. Waardig kunnen sterven

Het kabinet wil rekening houden met wensen van de stervende en zijn naasten. Het wil de palliatieve zorg versterken, dat is de medische en psychosociale hulp om kwaliteit in de laatste fase van het leven te behouden. Het plan is niet om deze zorg apart te organiseren, maar zoveel mogelijk door reguliere zorgverleners, zoals huisartsen en wijkverpleegkundigen te laten leveren. Medische besluitvorming over het levenseinde moet zorgvuldig en toetsbaar blijven, naar de opvattingen van onze samenleving.

Provinciaal beleid

In 2006 verscheen het rapport "Oud en nieuw in Zuid-Holland", trends en ontwikkelingen in het kader van de vergrijzing met als ondertitel: "Zuid Holland Seniorproof, een uitdaging voor iedereen". En precies zo ziet de provincie seniorenbeleid. Niet als een op zichzelf staand beleid maar als vanzelfsprekend onderdeel van alle beleidsterreinen. De mogelijkheden, behoeften en wensen van senioren staan centraal met speciale aandacht voor de zwakkere groepen met een laag inkomen, een functiebeperking of een vergaande zorgbehoefte.

Terecht wordt gesteld dat de vergrijzing ook een verworvenheid is. We leven langer als gevolg van betere levensomstandigheden en medische vooruitgang. Het beleid is er op gericht senioren volledig te laten deelnemen aan de maatschappij en senioren niet alleen als zorggebruikers te zien. Zij leveren een substantiële bijdrage aan de samenleving, bijvoorbeeld via vrijwilligerswerk of mantelzorg. De provincie heeft acht aanbeveling geformuleerd met inbreng van het Zuid-Hollandse seniorenpanel.

---

² Nultreden-woningen zijn woningen die zonder trap te gebruiken zijn

- 1. Geef ouderen de ruimte en middelen**
Maak participatie mogelijk, bevorder initiatieven van ouderen, biedt ondersteuning en bevorder een positief imago.
- 2. Zorg voor een toegankelijke samenleving**
De samenleving moet beter toegankelijk worden voor ouderen en andere kwetsbare burgers, letterlijk en figuurlijk. Creëer minder afhankelijkheid door betere toegang tot bijvoorbeeld het openbaar vervoer en voorzieningen en ga het sociaal isolement tegen door deelname aan het dagelijks leven te bevorderen.
- 3. Preventie loont**
Gezonder eten, overgewicht tegengaan, meer bewegen, gezondheidsvoorlichting. Allemaal zaken waar, in termen van welbevinden, ook voor ouderen veel winst uit te behalen is. Er is een duidelijke relatie tussen psychische en lichamelijke gezondheid bij ouderen. Vroegtijdig signaleren van problemen kan veel narigheid voorkomen.
- 4. Ouderen kunnen alleen bij voldoende geschikte huisvesting zo lang mogelijk zelfstandig wonen**
Tot 2009 zijn landelijk 255.000 geschikte woningen voor ouderen extra nodig. Omdat de meeste ouderen het liefst in hun eigen woning blijven wonen, moet er meer aandacht komen voor aanpassing van de huidige woningvoorraad. Door de verschillende wensen van ouderen is er behoefte aan een grote diversiteit aan woningen.
- 5. Welzijn kan de vraag naar zorg uitstellen of voorkomen**
Niet alleen voorzieningen als Tafeltje dekje, alarmering en huishoudelijk hulp maar ook recreatieve, educatieve en voorlichtingsactiviteiten voorzien in behoeften van ouderen. Met name in de behoeften van ouderen die belemmerd zijn in hun dagelijkse activiteiten.
- 6. Een solidaire samenleving voor kwetsbare ouderen**
Zorg dat het beleid gericht is op de groep die het meeste nodig heeft: ouderen met een slechte gezondheidstoestand, met een klein inkomen, allochtone ouderen, alleenstaande vrouwen en ouderen met een klein sociaal netwerk.
- 7. Zorg voor zorg**
Betaalbare zorg, dicht bij huis, moet voor iedereen bereikbaar zijn. Biedt goede mantelzorgondersteuning via een integrale benadering.
- 8. Vroegtijdige onderkenning van dementie kan het proces vertragen**
Er moeten de komende jaren volgens berekeningen van de Gezondheidsraad veel verzorgingsplaatsen voor dementerenden bijkomen. Kleinschaliger opvang in een huiselijke omgeving heeft een positief effect op het verloop van de ziekte.

Regionaal beleid

Holland Rijnland is een samenwerkingsverband van twaalf gemeenten in de regio. Onder invloed van de toenemende vergrijzing alsmede de vermaatschappelijking van de zorg staan de gemeenten in Holland Rijnland voor complexe taken op het gebied van zorg en welzijn. Op drie onderdelen werken de gemeenten hierin samen:

- voorbereiding op de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning;
- formuleren prestatie-afspraken Wonen, Zorg en Welzijn. De Regionale Commissie Gezondheidszorg is hierin projectleider;
- realiseren en onderhouden van een regionaal dekkend voorzieningenpakket voor maatschappelijke opvang. De gemeente Leiden heeft hierin als centrumgemeente de regie.

Daarnaast wordt in Holland Rijnland verband samengewerkt op het gebied van bouwen, wonen en woonruimteverdeling. Voorbeeld hiervan is woonzicht.nl dat nader beschreven is op pagina 15 van deze nota.

Gemeentelijk beleid

Veel van het landelijk en provinciaal beleid heeft een vertaling in gemeentelijk beleid, aangepast aan de lokale situatie. Dit heeft geresulteerd in het benoemen van speerpunten binnen de volgende beleidsonderdelen:

1. Huisvesting

Mogelijkheden scheppen om langer zelfstandig te wonen.

2. Mobiliteit

Vervoer zo regelen dat senioren zelfstandig kunnen blijven reizen.

3. Veiligheid

Senioren moeten zich veilig voelen, zowel in huis als op straat.

4. Welzijn

Senioren moeten in staat gesteld worden elkaar te ontmoeten, vrijwilligerswerk te doen, gebruik te maken van educatie en cursussen maar ook van inkomensvoorzieningen.

5. Gezondheid en zorg

Gezondheidsrisico's als alcoholgebruik, overgewicht en weinig bewegen maar ook de gevolgen van eenzaamheid spelen een belangrijke rol bij het ouder worden. Daar moet voldoende aandacht voor zijn, ook lokaal. Er moet voldoende zorg zijn om bijvoorbeeld zelfstandig wonen mogelijk te maken. De zorg moet voldoende kwaliteit hebben en op maat geleverd kunnen worden.

6. Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

Voor een uitgebreide bespreking van de WMO verwijzen wij u naar hoofdstuk 3.6 van deze nota. De volgende prestatievelden zullen de komende tijd vorm krijgen in de uitvoering van de WMO.

Prestatieveld 3: het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning;

Prestatieveld 4: het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers;

Prestatieveld 5: het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem;

Prestatieveld 6: het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer.

Al deze prestatievelden hebben ook betrekking op het ouderenbeleid.

7. Communicatie en informatie

Veel senioren zijn inmiddels bekend met computergebruik, e-mail en internet. Deze vormen van communicatie en informatieoverdracht zijn een aanvulling op de bestaande "papieren" versies. In het Zorgloket Teylingen (Gemeentewinkel) kunnen ook senioren alle informatie krijgen op het gebied van wonen, zorg en welzijn.

Overeenkomsten

De uitgangspunten van het landelijk, provinciaal en regionaal beleid vertonen veel overeenkomsten. Logisch dat het meeste ook in de gemeentelijke vertaling als speerpunten naar voren komt. Op basis van de hiervoor genoemde onderwerpen zijn gesprekken gevoerd met lokale ouderenorganisaties, zorgaanbieders en beleidsmakers. Een weergave van deze gesprekken is per beleidsonderdeel verwerkt in deel drie van deze nota. Per punt is de omschrijving van het onderwerp, de relatie met ander beleid, het huidige beleid, de knelpunten in het huidige beleid en het voorgestelde nieuwe beleid aangegeven. Daarna volgt een uitwerking in beslispunten en concrete acties.

Basis seniorenbeleid
Gemeente Teylingen

Het seniorenbeleid heeft als doel senioren in staat te stellen deel te nemen aan het maatschappelijk leven en de leefbaarheid van hun omgeving te waarborgen. Daarnaast is het beleid er op gericht hulp te bieden aan senioren die moeilijkheden ondervinden in hun persoonlijk en sociaal functioneren. Dit is vastgelegd in de Subsidienota 2007 die in april 2007 door de gemeenteraad is vastgesteld.

De visie WMO³ is leidend voor o.a. het seniorenbeleid:

Om de doelstelling van de WMO te kunnen realiseren, richt de gemeente Teylingen zich de komende jaren op de realisatie van maatschappelijke samenhang en actieve participatie. Daartoe zal zij het initiatief nemen om mensen bij elkaar te brengen. Zij zal zoeken naar gemeenschappelijkheid in belangen en die gebruiken om de gewenste integratie en participatie te bereiken. Waar belangen uiteenlopen, zoekt de gemeente naar raakvlakken; waar tegenstellingen zijn tracht de gemeente bruggen te slaan of noodzakelijke keuzes te maken.

De garantie van een breed pakket aan dienstverlening en zorg is het middel om deze doelstellingen vorm te geven.

Collegeprogramma

In het Collegeprogramma is de aandacht voor wonen, zorg en welzijn als volgt verwoord:
"De leefkwaliteit wordt voor een belangrijk deel bepaald door het wonen en de aanwezigheid van voorzieningen zoals kinderopvang, (basis)scholen, sportaccommodaties, winkels, culturele voorzieningen, jeugd- en jongerenvoorzieningen, eerstelijns gezondheidszorg en voorzieningen voor ouderen en gehandicapten."

³ Uit het Beleidsplan WMO 2008-2011

Bij het bespreken van de eventuele bezuinigingen heeft de gemeenteraad zich in 2007, in navolging van het college, uitgesproken tegen het korten van de budgetten die aan seniorenbeleid worden besteed en zelfs gepleit voor een verruiming van die budgetten.

Taken van de gemeente

De gemeente heeft een regierol bij de ontwikkeling van een sluitend seniorenbeleid. Om dit seniorenbeleid vorm te geven subsidiëren wij organisaties als SWOT, Bonden van Ouderen, GGD en Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek (ISD).

Een deel van deze diensten is gebaseerd op beleidskeuzes, zoals het minimabeleid, het in stand houden van voorzieningen of het cursusaanbod voor senioren. Een deel is wettelijk verplicht zoals taken die voortkomen uit de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (WCPV), de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de Wet Werk en Bijstand (WWB).

Voor een sluitend, integraal seniorenbeleid is stevige regie nodig. Op dit moment is een begin gemaakt met de integrale aanpak van wonen, zorg en welzijn ook op regionaal niveau. Veel hangt hierbij af van de medewerking van andere partijen.

De rol van de gemeente als regisseur zal voornamelijk bestaan uit het op elkaar afstemmen van het aanbod dat er al is voor medioren en senioren. Daarnaast zullen nieuwe initiatieven getoetst worden aan de hiervoor genoemde basis van het seniorenbeleid. Mogelijk maken van nieuwe initiatieven, mits passend binnen het geformuleerde seniorenbeleid, is een derde belangrijke taak van de gemeente als regisseur.

Demografie⁴

aantal senioren (75 jaar en ouder)	jaar	Teylingen	Holland Rijnland	provincie Zuid-Holland
aantal senioren	2006	2.229	22.340	230.460
aantal senioren	2010	2.315	23.046	229.959
aantal senioren	2015	2.611	24.852	239.221
aantal senioren	2020	2.867	28.064	262.083

percentage senioren op totale bevolking	jaar	Teylingen	Holland Rijnland	provincie Zuid-Holland
percentage senioren	2006	6,4	6,3	6,7
percentage senioren	2010	6,4	6,5	6,5
percentage senioren	2015	7	6,8	6,6
percentage senioren	2020	7,5	7,4	7,1

Grijze druk *	jaar	Teylingen	Holland Rijnland	provincie Zuid-Holland
grijze druk	2006	24,2	22,3	22,9
grijze druk	2010	24	23,5	23,4
grijze druk	2015	27,7	27,3	26,8
grijze druk	2020	30,9	30,3	29,4

*Grijze druk betreft de verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar en ouder en de zogenaamde "productieve groep" van 20-64 jaar.

Groene druk *	jaar	Teylingen	Holland Rijnland	provincie Zuid-Holland
groene druk	2006	47	39,8	39,5
groene druk	2010	43,5	37,7	38,7
groene druk	2015	42,1	36,4	38
groene druk	2020	40,9	36,4	37,6

*Groene druk betreft de verhouding tussen het aantal personen van 0-19 jaar en de zogenaamde "productieve groep" van 20-64 jaar.

geboorte en sterfte per 1.000 inwoners	jaar	Teylingen	Holland Rijnland	provincie Zuid-Holland
geboorten	2006	11,8	11,1	11,7
sterfgevallen	2006	8,6	7,9	8,4
geboorteoverschot*	2006	3,2	3,2	3,3

*Geboorteoverschot betreft het aantal levendgeborenen min het aantal sterfgevallen. In deze tabel is sprake van gegevens over 75 plussers. Van de groep medioren is geen prognose gemaakt door het Regionaal Informatie Systeem Samenleving (RIS) Opvallend in deze tabel is dat er zowel van groene als van grijze druk sprake is, veroorzaakt door de vergrijzing in Warmond en de vergroening in Voorhout.

⁴ Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), provincie Zuid-Holland (RIS)

DEEL 3 SPEERPUNTEN EN AANBEVELINGEN

3.1 Huisvesting

Omschrijving

Naarmate mensen ouder worden veranderen vaak hun woonbehoeften. De kinderen zijn de deur uit waardoor kleiner wonen een optie wordt. Trappen lopen gaat misschien moeilijker waardoor gelijkvloers wonen een wens is. Bij een lichamelijke beperking kunnen woningaanpassingen uitkomst bieden maar verhuizen naar een aangepaste woning is ook mogelijk. Zorg thuis (huishoudelijke zorg, persoonlijke verzorging) biedt de mogelijkheid toch zelfstandig te blijven wonen. Wanneer zelfstandig wonen echt niet meer gaat, kan men verhuizen naar een woon-zorgcentrum.

Om senioren een keuze te kunnen laten maken, is een divers aanbod nodig. Woonruimteverdeling, aangepast bouwen, aanpassingen in bestaande woningen en communicatie van de mogelijkheden moeten onderdeel zijn van het gemeentelijk beleid.

Relatie met ander beleid

Huisvesting is natuurlijk bij uitstek het terrein van de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling (RO). De Toekomstvisie Teylingen waarin wonen, werken en recreëren uitgebreid aan bod komen is in december 2007 door de gemeenteraad besproken. In deze Toekomstvisie Teylingen spreekt men meermaals over voldoende (aangepaste) woningen voor senioren. Als bijzonder aandachtspunt wordt het "seniorproof" maken van zowel de kernen als de recreatiegebieden in het buitengebied genoemd. Eén van de beschreven kansen in de visie:

- inspelen op grotere vraag naar seniorenwoningen en zorgvoorzieningen onder andere door uitbreiding van bestaande en ontwikkeling van nieuwe woonzorgcomplexen, mogelijk via woonservicezones, maar ook door het bieden van voorzieningen voor senioren om aangenaam thuis oud te kunnen worden-

Daarnaast wordt door RO gewerkt aan de Woonvisie Teylingen waarin seniorenhuisvesting een belangrijke rol speelt.

Huidige situatie

Raadsprogramma
2006-2010

"Prestatieafspraken, starterswoningen, woningen voor ouderen"

Met de bestaande woningbouworganisaties die werkzaam zijn in de kernen Sassenheim, Voorhout en Warmond worden voor de termijn 2006-2010 prestatieafspraken gemaakt. Deze woningbouworganisaties kunnen opereren binnen het gehele grondgebied van Teylingen. Uitgangspunt bij de ontwikkeling van woningbouwprogramma's is het op tijd bouwen van starterswoningen en woningen voor senioren.

Naast het bieden van huisvesting voor deze doelgroepen zijn ook de volgende principes van belang:

- *het creëren van doorstroming;*
- *"verzorgd wonen".*

De Woonvisie Teylingen is leidend bij deze uitgangspunten. Bij het opstellen van prestatieafspraken met de woningcorporaties is met de hiervoor genoemde aspecten uit deze seniorennota rekening gehouden.

Holland Rijnland

In Holland Rijnland is er sinds 1 januari 2006 één regionale woningmarkt op de schaal van twaalf gemeenten. Doelstellingen van het huisvestingsbeleid zijn dat:

- er één open regionale woningmarkt is;
- de dynamiek bevorderd wordt door het stelsel van woningtoewijzing;
- woonconsumenten een zo groot mogelijke keuzevrijheid krijgen;
- op lokaal niveau zoveel mogelijk de sociale cohesie wordt geborgd;
- de kansen voor starters, senioren en bijzondere doelgroepen worden geborgd.

Het huisvestingsbeleid is gericht op het bevorderen van de dynamiek. Daarom zijn er in beginsel geen regionale en lokale *bindingseisen*. Slechts in uitzonderingssituaties kunnen er (economische of maatschappelijke) bindingseisen worden gesteld. Daarnaast geldt dat *passendheidseisen* (voor wat betreft de financiën en de woninggrootte) voor de meeste woningen zijn vervallen. Een derde stimulans voor de dynamiek is de zogenoemde *woonwaarde*, als afgeleide van de populariteit. Naarmate de populariteit van de woning van de woningzoekende groter is, zal de tijd die deze op een wachtlijst staat korter worden en hiermee de dynamiek binnen het verhuizen vergroten. Alleen woningen van aanbieders die het convenant Woonruimteverdeling hebben ondertekend, krijgen woonwaarde mee.

Woonzicht.nl

In 2006 is de website "woonzicht.nl" in de lucht gegaan. Op deze site bieden corporaties in het kader van het hiervoor beschreven regionaal huisvestingsbeleid, hun actuele woningaanbod aan in de gemeenten Alkemade, Hillegom, Katwijk, Leiden, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten, Leiderdorp en Zoeterwoude. Eind 2007 is de uitvoering van dit beleid geëvalueerd.

Knelpunten

Woonruimteverdeling

Mensen die een woning huren bij een particuliere woningverhuurder of een eigen huis bezitten bouwen geen woonwaarde op, dat doen alleen mensen die een woning huren van de ondertekenaars van het convenant Woonruimteverdeling.

De enige kans die zij hebben op een andere (huur)woning is via particuliere verhuur. Dit wordt door senioren als rechtsongelijkheid ervaren en komt de doorstroming niet ten goede. Hoewel de verordening voorziet in een overgangsregeling, geldt die alleen voor mensen die al vóór inwerkingtreding van de verordening geregistreerd stonden als woningzoekende of zich het half jaar daarna alsnog hebben ingeschreven. Voor alle anderen geldt dat ze alleen punten krijgen voor de inschrijfduur en niet voor de waarde (lees populariteit) van hun woning.

De SWOT en de Bonden van Ouderen hebben hier al meermaals aandacht voor gevraagd maar gezien het feit dat deze regeling op een convenant is gebaseerd, kan alleen wijziging van dit convenant de regels versoepelen.

Evaluatie

Eind 2007 is het woonruimteverdeelsysteem geëvalueerd. De uitkomsten hebben geresulteerd in een aantal voorstellen ter verbetering van de voornaamste knelpunten. De volgende voorstellen liggen klaar voor besluitvorming:

- Bezitters van huizen met een waarde tot € 158.850,00 krijgen woonwaarde toegekend om het hen mogelijk te maken naar een huurwoning uit het woonverdeelsysteem te verhuizen. € 158.850,00 is de kooprijsgrens (De maximale prijs van koopwoningen waarvoor een huisvestingsvergunning verplicht is).
- Huurders van huizen van particuliere verhuurders krijgen ook woonwaarde toegekend.
- De communicatie rond woonzicht.nl moet verbeteren. Het streven is om het aanbod weer via huis-aan-huisbladen bekend te maken.

Naar verwachting is in juni 2008 bekend of deze voorstellen worden overgenomen.

Woonzicht.nl

Het feit dat het aanbod op woonzicht.nl alleen digitaal beschikbaar is of op de kantoren van de woningbouwcorporaties, is voor veel senioren een struikelblok. Omdat een groot aantal senioren hulp nodig heeft bij het bedienen van de computer worden ze afhankelijk.

Daarnaast is het voor niet-computerbezitters lastig steeds naar de woningbouwvereniging of de SWOT te moeten om het actuele aanbod op de daar aanwezige computers te bekijken.

Wel is het zo dat de woningcorporaties de mogelijkheid bieden woningzoekenden schriftelijk te melden dat een woning die binnen hun zoekprofiel past, beschikbaar is.

De SWOT heeft een brochure gemaakt met een soort "vertaling" van het woningverdeelsysteem. Dat heeft de organisatie diverse nieuwe contacten opgeleverd. Er is veel onduidelijkheid over de werking van woonzicht.nl.

Keuzes

De ervaring is dat het senioren soms zwaar valt een keuze te maken voor een woonvorm omdat ze niet genoeg overzicht hebben. Wat zijn precies de gevolgen van de keuze voor een bepaalde manier van wonen en welke mogelijkheden zijn er allemaal? Wat is voor mij het beste? Zaken die niet zo makkelijk te overzien zijn.

Bovendien is voor zorg aan huis of plaatsing in een woonzorgcentrum een indicatiestelling nodig die altijd een momentopname is. De SWOT biedt senioren een "thuisstest" aan. Door het beantwoorden van 80 vragen kunnen senioren bepalen of zij in hun huidige woning en woonomgeving veilig oud kunnen worden. Met de resultaten van de test kunnen mensen bepalen of zij in de toekomst aanpassingen in huis nodig hebben of waar zij op moeten letten bij het zoeken naar een andere woning.

Een verhuizing vraagt emotioneel veel van mensen. Voor senioren is dat vaak nog lastiger. Maar ook in organisatorisch opzicht is een verhuizing ingewikkeld. De SWOT pleit er dan ook voor senioren hulp te bieden bij verhuizing, zowel bij de organisatie als financieel. Subsidie om verhuizen te stimuleren, opnieuw invoeren van een verhuiskostenregeling, hulp bij het regelen van de verhuizing, allemaal mogelijkheden om het voor senioren aantrekkelijker te maken een passende woning te betrekken.

Onderzoek

De seniorenorganisaties ANBO, PCOB en Unie KBO hebben in het voorjaar van 2007 een landelijk onderzoek uitgevoerd naar het lokaal beleid seniorenhuisvesting. Alle gemeenten werden verzocht deel te nemen aan dit onderzoek, dat dit jaar voor de derde maal werd uitgevoerd. 37% van de gemeenten heeft gehoor gegeven aan deze oproep, waaronder Teylingen.

Het resultaat van dit onderzoek is gebundeld in het verslag 'Meer woningen voor ouderen in zicht?'. Het onderzoek geeft inzicht in hoeverre de gemeenten bezig zijn met het beleidsterrein seniorenhuisvesting. Het is de wens van de ouderenorganisaties dat dit onderzoek bijdraagt aan de aandacht voor dit onderwerp en dat de gemeenten deze kans gebruiken om seniorenhuisvesting hoger op de agenda te zetten. Deze keer staat het onderzoek ook in nauw verband met een door ANBO, PCOB en Unie KBO gezamenlijk opgestart project, getiteld Meer Woningen voor Ouderen. Dat project moet er toe leiden dat er in het hele land, zo mogelijk in iedere gemeente, oudere lobbyisten aan het werk gaan om bij hun gemeente te bepleiten dat er meer geschikte woningen voor senioren worden gebouwd, op geschikte plekken.

Teylingen scoorde in dit onderzoek 18 van de 37 te behalen punten wat een eindscore opleverde van 4,87 (op een schaal van 0-10). Het gemiddelde cijfer was een 6,5. Van de 443 gemeenten hebben 162 gemeenten meegedaan aan het onderzoek. De eindscore geeft aan hoeveel inzicht gemeenten hebben in (de omvang en variëteit in) het aanbod en de activiteiten op de terreinen seniorenhuisvesting en woonzorgbeleid.

Het onderzoek is in maart 2007 gehouden. Op dat moment was deze seniorennota en de woonvisie in Teylingen nog in de onderzoeksfase waardoor de eindscore wellicht een wat vertekend beeld geeft.

Inmiddels is de woonvisie in concept klaar.

Woonvisie Teylingen⁵

De ontwikkelingen in het rijksbeleid (extramuralisering) leiden tot langer zelfstandig wonen in de bestaande woonsituatie. In de bouwstroom van de afgelopen jaren zijn diverse projecten gebouwd die vooruitlopen op deze toenemende vraag naar woningen met bijbehorende zorg en welzijn (voorzieningen). In regionaal verband is afgesproken dat Teylingen in de periode tot 2020, 1.559 extra "verzorgd/beschut" woningen moet gaan bouwen. Deze afspraak is in de Woonvisie als uitgangspunt genomen. In het licht van de sterke vergrijzing die we voor de periode 2020-2030 voorzien, is deze afspraak van groot belang.

"Verzorgd/beschut" wonen kan:

- niet in een complex;
- in een seniorencomplex;
- in een servicecomplex.

"Verzorgd/beschut" wonen is in ieder geval zelfstandig wonen in een verder aangepaste woning. Dienstverlening en zorg op afspraak (planbare zorg) of op afroep (niet planbare zorg) zijn desgewenst mee-gearrangeerd met de woning, die altijd levensloop geschikt is.

Voor medioren en senioren biedt deze manier van bouwen mogelijkheden om langer zelfstandig te blijven. De nadruk ligt op de toegankelijkheid (voor mensen met een fysieke beperking), de veiligheid, het gebruiksgemak en de beschikbaarheid van zorg en diensten.

Voor de volledige Woonvisie wordt u verwezen naar de betreffende notitie.

Eenzaamheid

Medioren maar ook senioren vinden het prettig zelfstandig te kunnen blijven met behoud van hun autonomie. Plaatsing in een woon-zorgcentrum gaat vaak gepaard met een soort rouwproces om wat en wie je kwijt raakt. Bovendien volgt hier een dagelijkse confrontatie met leeftijdsgenoten die steeds minder kunnen, naar een verpleeghuis moeten of sterven.

Zorg op de achtergrond maakt langer zelfstandig wonen mogelijk. Hierdoor neemt wel de kans toe sociaal geïsoleerd te raken. In een woonzorgcentrum is die kans echter ook aanwezig. Juist omdat hij of zij dan "onder de pannen" is, wordt het bezoek minder. Op pagina 36 van deze nota (Gezondheid en Zorg) wordt op deze problematiek uitgebreider ingegaan.

Welzijnsbezoeken SWOT

De Stichting Welzijn Ouderen Teylingen legt jaarlijks welzijnsbezoeken aan senioren in Teylingen af. Het eerste bezoek vindt plaats als iemand 75 jaar wordt. Vervolgens worden deze senioren elke 5 jaar opnieuw benaderd. De SWOT maakt gebruik van een gestandaardiseerde vragenlijst die door vrijwel alle stichtingen Welzijn Ouderen in de provincie wordt gebruikt waardoor gegevensvergelijking mogelijk is. De resultaten van deze bezoeken zijn vastgelegd in een rapportage. Uit deze rapportage komen de volgende gegevens, per kern en afgezet tegen de provinciale cijfers. In Teylingen zijn 477 senioren bevraagd, in de Provincie 20.357.

---

⁵ Dit is een concept. De Woonvisie Teylingen wordt naar verwachting in juni 2008 vastgesteld.

	provincie	Warmond	Sassenheim	Voorhout
Huurwoning particulier	8 %	6 %	4 %	8 %
Huurwoning corporatie	58 %	54 %	60 %	38 %
Koopwoning	34 %	41 %	36 %	54 %

Hoe lang woont men in huidige woning

	provincie	Warmond	Sassenheim	Voorhout
0 - 5 jaar	20 %	14 %	19 %	13 %
6 - 10 jaar	15 %	11 %	13 %	8 %
11 - 15 jaar	13 %	11 %	11 %	12 %
16 -20 jaar	10 %	8 %	6 %	10 %
21 - 25 jaar	6 %	4 %	4 %	5 %
26 - 30 jaar	7 %	7 %	5 %	4 %
31 - 35 jaar	8 %	8 %	8 %	7 %
36 of langer	21 %	35 %	34 %	42 %

In welke woning woont men

	provincie	Warmond	Sassenheim	Voorhout
Eengezinswoning	43 %	63 %	60 %	71 %
Speciale seniorenwoning / aanleunwoning	19 %	21 %	14 %	7 %
Bovenwoning/flat met lift	26 %	2 %	21 %	13 %
Idem zonder lift	1 %	0 %	0 %	0 %
Beneden woning	5 %	8 %	3 %	6 %
Anders	5 %	6 %	1 %	2 %

Bron: Rapportage Welzijnsbezoek Teylingen 2007 van de SWOT

In Teylingen is, vergeleken met de provincie, sprake van een groot aantal eigenhuizenbezitters onder senioren. Men is ook opvallend honkvast. Daarnaast wonen senioren meestal in een eengezinswoning of een seniorenwoning, behalve in de kern Sassenheim waar 21 % van de 75 plussers een bovenwoning of flat bewoont.

Conclusie

Senioren in Teylingen zijn honkvast en wonen veelal in eengezinswoningen of seniorenwoningen. Het huidige woonruimteverdeelsysteem bevordert het verhuizen naar passende woonruimte niet. Daarnaast is de rompslomp die verhuizen met zich meebrengt een mogelijke reden voor de honkvastheid van senioren. Niet alle senioren weten voldoende over de mogelijkheden die er zijn op het gebied van woningaanpassingen en zorg aan huis.

Nieuw beleid

Informatie

Een deel van de senioren kan zich een beter beeld vormen van de mogelijkheden hun woonsituatie aan te passen aan hun behoeften, als de gemeente en woningbouwcorporaties, SWOT, ISD e.a. de informatie hierover duidelijker naar buiten brengen. De frequentie, de inhoud en vorm van de boodschap moeten aangepast zijn aan de doelgroep. Wanneer we bijvoorbeeld via de website van de gemeente informatie verspreiden, moeten we dit ook op de

gemeentepagina plaatsen en in nieuwsbrieven van de diverse ouderenorganisaties. Over de mogelijkheden van woning-aanpassing en hulp aan huis bestaat nog veel onduidelijkheid bij senioren. Uit onderzoek door de SWOT blijkt dat slechts één op de drie senioren volledig op de hoogte is van de mogelijkheden om in de eigen woning te blijven als men hulp nodig heeft omdat er gezondheidsproblemen zijn of de mobiliteit vermindert. Vanaf 1 september 2007 speelt ook het Zorgloket in de Gemeentewinkel een belangrijke rol in de informatievoorziening. Hier kunnen alle burgers van Teylingen terecht met hun vragen over wonen, zorg en welzijn.

Toegankelijkheid

Om alle senioren een gelijke kans op de woningmarkt te geven moet die markt voor hen goed toegankelijk zijn. Aanpassing van de woonruimteverdeling door ook huurders van particuliere woningen en huizenbezitters woonwaarde te geven, maakt de kans op een woning voor iedereen gelijk en bevordert de doorstroming naar een passende woning. Daarnaast vormt de fysieke toegankelijkheid van de woning een aandachtspunt bij bouw en aanpassing van woningen voor senioren.

Beslispuntenlijst Huisvesting

1. Alle senioren in Teylingen moeten voldoende informatie tot hun beschikking hebben om een weloverwogen keuze te kunnen maken voor hun woonomstandigheden, al dan niet in combinatie met zorg.
2. Om deze keuze mogelijk te maken dient een divers aanbod van woonvormen beschikbaar te zijn voor senioren in Teylingen.
3. Wij maken het voor senioren aantrekkelijk om naar een passende woning te verhuizen.

Concrete acties

1. Wij streven ernaar het aanbod van Woonzicht.nl ook toegankelijk te maken via de huis-aan-huis bladen
2. We pleiten in regionaal verband voor aanpassing van het convenant Woonruimteverdeling om ook huurders van particuliere woningen en huizenbezitters een gelijke kans te geven op een woning via Woonzicht.nl en de doorstroming te bevorderen. Deze actie is al gestart in 2007 en zal naar verwachting in juni 2008 resultaat opleveren.
3. We passen woningen waar mogelijk aan voor senioren zodat ze langer zelfstandig kunnen wonen, bijvoorbeeld via individuele woningaanpassingen, aanpassen nieuwbouw voor senioren, etc.
4. Wij zijn senioren vanuit de gemeente actief van dienst als zij willen verhuizen naar een passende woning, via informatie die te krijgen is bij het Zorgloket Teylingen.
5. De gemeente wil in de periode tot 2020 1.559 extra "verzorgd/ beschut" woningen bouwen (Regionale prestatieafspraken rond wonen, zorg en welzijn 2007-2020)
6. Wij onderzoeken of subsidie om te verhuizen, opnieuw invoeren van een verhuiskostenregeling en hulp bij het regelen van de verhuizing het voor senioren aantrekkelijker maakt een passende woning te betrekken.

3.2 Mobiliteit

Omschrijving

Om senioren in de gelegenheid te stellen zelfstandig te functioneren is het essentieel dat zij zich goed kunnen verplaatsen. Adequaats vervoer naar winkels, familie en vrienden, evenementen etc. voorkomt dat senioren in een isolement raken. Uiteraard moet dit vervoer veilig en betaalbaar zijn en de gebruiker niet onnodig belasten met ingewikkelde regelgeving.

Relatie met ander beleid

Ruimtelijke Ontwikkeling houdt zich bezig met de beschikbaarheid van het openbaar vervoer en de inrichting van het wegennet. Invalidenparkeerplaatsen, zebra's, aanpassen van de haltes voor openbaar vervoer en de inrichting van de buitenruimte worden door Beheer Leefomgeving geregeld. De Gemeentewinkel verstrekt invalidenparkeerkaarten en registreert klachten over de buitenruimte.

Huidige situatie

Eigen vervoer

Een groot deel van de senioren rijdt zelf auto. Zeker de groep medioren is veelal in het bezit van eigen vervoer. Voor senioren die vóór 1992 hun rijbewijs hebben gehaald, biedt de SWOT een 'opfriscursus verkeer' aan. In 1992 is namelijk een wijziging geweest van het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens. In deze cursus wordt aan deze wijzigingen aandacht besteed.

Regiotaxi

Al enige jaren rijdt in onze regio de Regiotaxi Bollenstreek die zorgt voor het Collectief Vraagafhankelijk Vervoer van senioren en gehandicapten. Wij vinden het belangrijk dat senioren en gehandicapten goed en goedkoop vervoer tot hun beschikking hebben. Om de Regiotaxi nog aantrekkelijker te maken voor de groep senioren van 75 jaar en ouder gelden per 1 januari 2007 de tarieven voor WMO-geïndiceerd vervoer ook voor deze groep. Zij reizen dus de eerste zone (bijvoorbeeld binnen de eigen woonkern) gratis.

Persoonlijke vervoersvoorzieningen

In zeer bijzondere omstandigheden is het mogelijk dat mensen recht hebben op een individuele vervoerkostenvergoeding. Zij ontvangen per kwartaal op declaratiebasis een van te voren vastgesteld bedrag waarmee zij met een (rolstoel)taxi, de eigen auto of een auto van een derde kunnen reizen. De ISD zorgt voor de indicatie voor deze voorziening.

Openbaar vervoer

Het openbaar vervoer moet zo goed mogelijk toegankelijk zijn voor alle reizigers, dat is het streven van de minister van Verkeer en Waterstaat. Voor het stads- en streekvervoer is met andere overheden afgesproken dat het in 2010 optimaal toegankelijk zal zijn voor iedereen. Voor het spoorvervoer is het doel om dit in 2030 te bereiken. Als de toegankelijkheid van het OV verbetert, betekent dat een kwaliteitsverbetering voor iedereen: mensen met een functiebeperking, senioren en reizigers met een kinderwagen of veel bagage. De afspraken voor een beter OV zijn gemaakt met het oog op mensen met een functiebeperking. Zeker omdat het aantal senioren toeneemt, is het juist voor deze groep mensen belangrijk dat het OV zo goed mogelijk

toegankelijk is. Op die manier kunnen zij (blijven) deelnemen aan de samenleving. In Teylingen rijdt het openbaar vervoer over het algemeen frequent en zijn de opstapplaatsen gunstig gelegen. Er zijn diverse bussen, een NS-station in de kern Voorhout en er zijn plannen voor een NS-station in de kern Sassenheim.

Toegankelijkheid

In de zomer van 2005 heeft de provincie Zuid-Holland het actieplan toegankelijkheid opgesteld. In dit actieplan geeft de provincie aan hoe zij wil werken aan het verbeteren van de toegankelijkheid van het openbaar vervoer. Om wegbeheerders te stimuleren en te faciliteren bij de opgave rond het aanpassen van de bestaande bushaltes heeft de provincie Zuid-Holland in 2006 een subsidieregeling ingesteld waarbij de kosten van het toegankelijk maken van haltes worden vergoed. Per haltelocatie (halte in één richting) is tot een maximum van € 10.000,00 subsidie beschikbaar. Er zijn minimumeisen vastgesteld voor een toegankelijke halte: de inrichting van de halte, de breedte, de attentiemarkering, aanwezigheid van visuele blokmarkering en geleide lijnen met ribbelprofiel etc. Teylingen heeft subsidie aangevraagd bij de provincie voor het aanpassen van 29 haltes van het openbaar vervoer, 73 % van het totaal aantal haltes in Teylingen. Deze aanpassing gaat in 2008 van start.

Knelpunten

Veiligheid

De laatste jaren is er veel veranderd in het verkeer. Er zijn veel verkeersborden- en regels bij gekomen en het verkeer is drukker geworden. Niet alle senioren kunnen zich hier gemakkelijk aan aanpassen. Een cursus "rijden voor senioren" is voor sommige senioren met een eigen auto een steun om zich veiliger te voelen in het verkeer.

De scootmobiel is een goed vervoermiddel, m.n. voor mensen die auto hebben gereden en het verkeer goed kennen. Voor niet-autorijders kan deelname aan het verkeer in een scootmobiel een probleem vormen. Zij zijn echter niet verplicht een cursus te doen. De begeleiding bij ingebruikname is goed maar een cursus om veilig te leren rijden met de scootmobiel zou voor velen een uitkomst zijn. Ergotherapeuten bieden deze mogelijkheid aan. Deze cursus wordt zonodig thuis gegeven en zorgt ervoor dat mensen slagen voor de rijvaardigheids-test die vereist is om met de scootmobiel te mogen rijden.

De routes door Teylingen zijn niet altijd veilig: obstakels zoals reclameborden, vuilnisbakken en terrassen maken het voor voetgangers, fietsers en scootmobiel- en rolstoelgebruikers erg lastig zich veilig door Teylingen te bewegen. Bij klachten over deze zaken wordt door ondernemers precariorecht aangevoerd als legitimering van bijvoorbeeld obstakels op de stoep.

De Stichting Platform Gehandicapten Teylingen houdt jaarlijks een inspectie van de veiligheid en toegankelijkheid in Teylingen. In 2007 heeft D66 deze inspectie samen met het Platform gedaan. De bevindingen zijn vastgelegd in het rapport 'Bereikbaarheid, Toegankelijkheid en Bruikbaarheid van de Openbare Ruimte in Teylingen'.

Een aantal geconstateerde knelpunten zijn: te hoog hangende brievenbussen en pinautomaten, obstakels op de

weg, deurdrangers, hoge opstappen naar winkels en overhangend groen.

Informatie

Er zijn in Teylingen genoeg mogelijkheden voor senioren om mobiel te blijven maar die mogelijkheden zijn niet altijd bekend. Er moet hierover dus meer informatie worden gegeven. Pas als mensen behoefte hebben aan informatie, zal dit ook doordringen dus er moet een herhaling van informatie plaatsvinden. Een mogelijkheid is om bij de verlenging van het rijbewijs vanaf een bepaalde leeftijd, of bij de herkeuring voor het rijbewijs mensen te wijzen op de andere mogelijkheden van openbaar vervoer zoals de Regiotaxi en Valys. Er bestaat niet de indruk dat mensen de deur niet uitkomen bij gebrek aan vervoersmogelijkheden. Wel blijven sommige mensen thuis omdat ze slechte ervaringen hebben met bepaalde vormen van openbaar vervoer.

Openbaar vervoer

Openbaar vervoer is voor senioren vaak lastig vanwege de automatisering van de kaartverkoop. Daarnaast is op veel stations niemand meer aanwezig die hulp kan bieden. Bushaltes zijn niet altijd in de buurt wat het voor mensen met een lichamelijke beperking lastig maakt om met het openbaar vervoer te reizen.

Regiotaxi

De Regiotaxi voldoet prima voor veel mensen maar niet iedereen is even gelukkig met de uitvoering. Een punt van aandacht is het ziekenhuisvervoer. Veel mensen gebruiken de Regiotaxi hiervoor terwijl in de voorwaarden staat dat dat niet mag. Blijkbaar is er behoefte aan, in ieder geval gebruiken mensen de taxi wel voor dit doel. Het rijksbeleid is er op gericht dat mensen zelf de kosten voor het zittend ziekenvervoer dragen tenzij er sprake is van bijzondere situaties (chemotherapie, visuele handicap, nierdialyse etc.) waarin de zorgverzekeraars tot vergoeding overgaan. De vraag is of dit voldoende bekend is bij de gebruikers van de Regiotaxi.

Valys

Voor bovenregionaal vervoer kan men gebruik maken van Valys. Vereiste is een toegekende vervoersvoorziening WMO, een gehandicaptenparkeerkaart of een begeleiderspas. Mensen ontvangen een kilometerbudget tegen een tarief van €0,16 per kilometer. Als dit budget is verbruikt, wordt € 1,10 per kilometer in rekening gebracht. Samen reizen is nog voordeliger.

Mobiliteit 75 plussers in cijfers (*bron "Rapportage Welzijnbezoek Teylingen 2007" van de SWOT)

	provincie	Warmond	Sassenheim	Voorhout
Geen gebruik van eigen vervoermiddel	32 %	18 %* → 25 %	27 %	26 %* → 39 %

* Rapportage 2003

Hierboven staat vermeld hoe veel mensen zodanig slecht mobiel zijn, dat ze geen gebruik meer maken van een eigen vervoermiddel. Dat geldt voor plm. één op de drie personen! In Warmond en Voorhout is dit sinds 2003 sterk toegenomen.

	provincie	Warmond	Sassenheim	Voorhout
Gebruik reguliere taxi	21 %	32 %	42 %	44 %
Gebruik plaatselijk openbaar vervoer	37 %	35 %	35 %	41 %

Tevredenheid over wijze van verplaatsing is in Sassenheim en Warmond 86 %, en in Voorhout 89 %. (provinciaal 87%).

Regiotaxi	provincie	Warmond	Sassenheim	Voorhout
Bekend	n.v.t.	55 %	90 %	90 %
Gebruik	n.v.t.	8 %	35 %	32 %
Behoefte aan gebruik	n.v.t.	13 %	13 %	6 %

Warmond heeft de regiotaxi later ingevoerd dan de andere dorpen. Dat is duidelijk merkbaar uit deze cijfers. Er zijn zeker nog nieuwe klanten voor de regiotaxi te vinden. Vanaf heden zijn er ook vragen over de tevredenheid m.b.t. de regiotaxi opgenomen in de vragenlijsten van de SWOT.

Valys bovenregionaal	provincie	Warmond	Sassenheim	Voorhout
Bekend	n.v.t.	20 %	30 %	31 %
Gebruik	n.v.t.	1 %	3 %	2 %
Behoefte aan gebruik	n.v.t.	4 %	3 %	2 %

Conclusie

Veel senioren in Teylingen maken gebruik van eigen vervoer. De Regiotaxi en het openbaar vervoer zijn een welkome aanvulling op het eigen vervoer maar worden niet altijd naar tevredenheid uitgevoerd. Obstakels op de weg, bij toegangen tot winkels en instellingen beperken senioren in hun bewegingsvrijheid.

Nieuw beleid

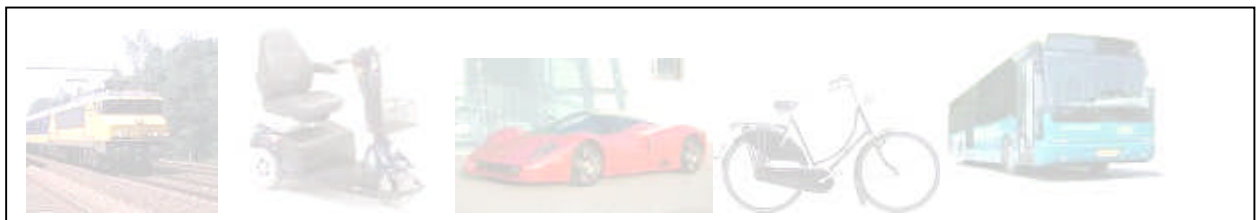
De SWOT biedt begeleiding door vrijwilligers aan bij ziekenhuisbezoek. Wellicht zou deze dienst uitgebreid kunnen worden. Mensen zouden ook samen kunnen reizen en elkaar kunnen helpen.

Beslispuntenlijst Mobiliteit

1. Senioren in Teylingen moeten voldoende geïnformeerd zijn over de mogelijkheden mobiel te blijven, ook als er lichamelijke beperkingen zijn.
2. Teylingen draagt zorg voor voldoende collectief vraagafhankelijk vervoer en individuele vervoersvoorzieningen, bewaakt de kwaliteit hiervan en probeert het Openbaar Vervoer zo goed mogelijk in stand te houden.
3. Bij de uitvoering van ander beleid (verstrekken vergunningen, inrichting buitenruimte e.d.) dient getoetst te worden of de mobiliteit van senioren en mensen met een beperking niet in het gedrang komt.

Concrete acties

1. Cursussen onder de aandacht brengen die senioren mobiel houden, zoals veilig autorijden, omgaan met de scootmobiel.
2. Wij plaatsen regelmatig informatie over de mogelijkheden van vervoer voor senioren in de huis-aan-huis bladen, op de website van de gemeente en in de nieuwsbrieven van de ouderenorganisaties.
3. De Regiotaxi regelmatig onder de aandacht brengen van senioren en alert blijven op klachten en een adequate uitvoering van het systeem.
4. Informatie verstrekken over de regeling Zittend Ziekenvervoer.
5. Rekening houden met de mobiliteit van inwoners van Teylingen bij het verstrekken van vergunningen voor het plaatsen van terrassen, reclameborden e.d. Handhaven wanneer de regels overtreden worden. De afdeling MO neemt hierover contact op met de Gemeentewinkel.
6. Onderzoeken of senioren behoefte hebben aan (vrijwilligers)begeleiding bij reizen of bijvoorbeeld een "reismaatje".
7. Kernen 'seniorproof' maken, d.w.z. de inrichting van de buitenruimte en de toegankelijkheid van gebouwen zo aanpassen dat senioren (en anderen met een lichamelijke beperking) zich vrij kunnen bewegen. De afdeling MO neemt contact op met de afdeling Beheer Leefomgeving om hier aandacht voor te vragen.

3.3. Veiligheid

Omschrijving

Ouder worden brengt een andere beleving van de omgeving met zich mee. Wat vroeger vanzelfsprekend was, wordt nu beïnvloed door bijvoorbeeld gevoelens van onveiligheid. Angst om te vallen, toegenomen drukte in het verkeer, vergeetachtigheid en informatieachterstand kunnen redenen zijn om de deur niet meer uit te gaan en niet meer deel te nemen aan het normale sociale verkeer. Daarnaast is veiligheid in huis een onderwerp dat de aandacht verdient.

Relatie met ander beleid

De politie is natuurlijk de eerste waar aan gedacht wordt als het over veiligheid gaat maar ook anderen houden zich bezig met dit onderwerp. De afdeling Beheer Leefomgeving is verantwoordelijk voor de inrichting van de buitenruimte. Deze afdeling bepaalt o.a. waar zebrapaden moeten komen, waar verkeersborden worden geplaatst en waar bloembakken. Daarnaast wordt op deze afdeling de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) gemaakt. Ook de Bijzonder opsporingambtenaren (BOA's) die op deze afdeling werken, nemen een groot deel van het bewaken van de veiligheid in Teylingen voor hun rekening. Beheer Leefomgeving is ook verantwoordelijk voor het aanpassen van de haltes van het openbaar vervoer. De Gemeentewinkel geeft vergunningen af op basis van de APV. De afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling houdt zich o.a. bezig met het verkeersplan en de inrichting van (nieuwbouw)wijken.

Huidige situatie

Gevoel van (on)veiligheid

Uit de huisbezoeken die de SWOT aflegt aan senioren blijken niet direct gevoelens van onveiligheid. Wel maakt een groot deel van de senioren gebruik van persoonsalarmering. Hierdoor is het mogelijk, ondanks lichamelijke beperkingen, langer zelfstandig te functioneren. De ouderenorganisaties constateren wel dat er een gebrek aan kennis bij senioren bestaat over de mogelijkheden.

Politie

Enkele jaren geleden is het project 'Senioren & Veiligheid' landelijk ingevoerd en de politie heeft volop initiatieven genomen en dit tot een succes gemaakt.

Project senioren en veiligheid

Politie en partners, zoals bijvoorbeeld woningbouwcorporaties en ouderenbonden, geven inzicht in de werkelijke criminaliteit, overlast en verloedering in de omgeving. Daarnaast kunnen ze tijdens bijeenkomsten tips geven over hoe senioren zelf een positieve bijdrage kunnen leveren aan de veiligheid in hun buurt of wijk. De meeste politiekorpsen, zo ook Hollands Midden, beschikken nog over folders, videobanden, powerpointpresentaties, cd-rom's en informatieboekjes. Hierin staat wat senioren kunnen doen om hun (gevoel van) veiligheid positief te beïnvloeden. Tijdens zo'n bijeenkomst krijgen mensen onder andere tips over hoe ze de beveiliging van hun woning kunnen

aanpakken of omgaan met vreemde verkopers aan de deur. Ook wordt ingegaan op de (on)veiligheid op straat.

Geen kerntaak van de politie

Ondanks dat het project als succesvol bestempeld kan worden heeft de Raad van Hoofdcommissarissen besloten - in het kader van een breed gevoerde kerntakendiscussie - het project per 1 januari 2006 af te bouwen en op datzelfde moment over te dragen aan de VNG (De Vereniging van Nederlandse Gemeenten) Op dit moment hebben gemeenten dus de regierol. Het voorlichtingsmateriaal dat door de politie speciaal voor senioren is gemaakt, zal daarom ook niet worden bijgedrukt.

Voorlichting door politie

Als de politie gevraagd wordt een informatiebijeenkomst te verzorgen over dit onderwerp, dan kunnen en mogen zij dit nog steeds. Zo was er in december 2007 in Mariëngaarde in Warmond een voorlichting voor senioren door de wijkagent van Warmond.

Wanneer senioren zich onveilig voelen en hierover klagen bij de politie (bijvoorbeeld overlast van jongeren of van de burens) krijgt dit naar hun gevoel van de politie geen prioriteit. Er is ook sprake van angst voor represailles waardoor er niet altijd melding wordt gedaan van overlast. De politie roept iedereen juist op te melden om het mogelijk te maken prioriteit aan bepaalde zaken te kunnen geven. Hoe meer meldingen, hoe groter de kans dat een terugkerend probleem speciale aandacht krijgt. De beperkte capaciteit staat hen niet toe altijd direct te reageren op meldingen maar alles wordt geregistreerd. De politie streeft ernaar melders terug te bellen om aan te geven wat er met hun melding is gedaan.

Kleinere zaken die ergernis en onveiligheid opleveren, zoals fout geparkeerde auto's, verkeerd aangeboden afval en loslopende honden, kunnen worden gemeld bij de gemeente. Er zijn Bijzonder Opsporingsambtenaren (BOA's) in dienst om dit soort meldingen te behandelen.

Wijkagent

In de drie kernen zijn drie wijkagenten werkzaam. De taken van de wijkagenten in Teylingen zijn: lokaal aanspreekpunt zijn, contactpersoon voor verenigingen, zorg, horeca, scholen en gemeente en de coördinatie van zaken die langer lopen zoals huiselijk geweld, gezinsproblemen etc. Een wijkagent in Teylingen is dus niet de spreekwoordelijke agent op de fiets.

Voor zaken als opsporing en handhaving (parkeren, vandalisme, inbraak, aanrijding) moeten burgers het algemene nummer van de politie bellen. Voor spoed 112 en anders 0900-8844.

Knelpunten

(On)Veiligheidsgevoel

Uit onderzoek blijkt dat juist op de plaats waar senioren zich het veiligst voelen, namelijk thuis, zij de meeste kans lopen slachtoffer te worden. De meeste ongelukken gebeuren nog steeds in en om het huis. Ditzelfde onderzoek wijst uit dat senioren het minste kans lopen slachtoffer te worden van bijvoorbeeld een geweldsmisdrijf maar daar het meest bang

voor zijn. Veel gevoel van (on)veiligheid zit dus populair gezegd 'tussen de oren'. Deze gevoelens worden aangewakkerd door verhalen in de pers, 'borrelpraat' of verhalen van slachtoffers in de directe omgeving.

Senioren kunnen vermijdingsgedrag gaan vertonen als zij gevoelens van onveiligheid ervaren. Ze laten waardevolle spullen thuis, vermijden "enge" plaatsen en komen zelfs de deur niet meer uit. Voorlichting moet zich daarom richten op dit subjectieve onveiligheidsgevoel. Door meer over de feiten te weten en bijvoorbeeld in staat te zijn een goede beveiliging aan te schaffen, kan het gevoel over veiligheid positief beïnvloed worden.

Openingstijden politie

Senioren willen graag een spreekuur van de wijkagent in de drie kernen. Zij stellen rechtstreeks contact op prijs. In Warmond heeft de politie zitting in 't Trefpunt (3 x per week), in Voorhout in het Bestuurscentrum (3 x per week) en in Sassenheim in de Gemeentewinkel (5 x per week). Blijkbaar is dit onvoldoende bekend bij senioren.

Informatie

Veel senioren weten nog onvoldoende waar ze naartoe kunnen bellen als ze klachten hebben, in paniek zijn of bijvoorbeeld zorg nodig hebben.

Veiligheid 75 plussers in cijfers (*bron "Rapportage Welzijnbezoek Teylingen 2007" van de SWOT)

	provincie	Warmond	Sassenheim	Voorhout
Woont graag in woning	96 %	100 %	96 %	95 %
Voelt zich overdag veilig in de woning	98 %	99 %	99 %	100 %
Voelt zich 's avonds veilig in de woning	97 %	97 %	97 %	96 %
Alarmering gebruik	14 %	11 %* → 15 %	14 %	14 %* → 20 %
Alarmering behoefte gebruik	4 %	3 %	8 %	5 %

*Rapportage Welzijnbezoek SWOT 2003

Opvallend is dat zo'n groot deel van de 75 plussers graag in de huidige woning woont, met name in Warmond waar iedere geïnterviewde dit antwoord geeft. Het veiligheidsgevoel in de woning in Teylingen is vooral overdag hoger dan senioren in de provincie aangeven. Het gebruik van persoonsalarmering is in Voorhout explosief toegenomen vergeleken met 2003, van 14 naar 20 %.

Conclusie

Gevoelens van onveiligheid zijn in Teylingen bij senioren niet overheersend. Zij wonen graag in hun huidige woning en het overgrote deel van de senioren voelt zich hier veilig. Om gevoelens van onveiligheid te voorkomen moeten mensen over meer informatie en feitelijke kennis kunnen beschikken en vaardiger gemaakt worden. Dit maakt met name senioren sterker en zal subjectieve onveiligheidsgevoelens voorkomen.

Nieuw beleid

Hoe subjectief een onderwerp als (on)veiligheid ook is, simpele zaken als het wegnemen van obstakels, het informeren van mensen over beveiliging van hun huis (Politiekeurmerk Veilig Wonen) of het verkeersveiliger maken van bepaalde straten komt iedereen ten goede. De insteek zou meer gericht moeten zijn op mensen sterker maken door meer kennis van zaken en het (opnieuw)

aanleren van vaardigheden. Zo kan vermijdingsgedrag voorkomen worden.

Beslispuntenlijst Veiligheid

- 1.** Senioren in Teylingen moeten voldoende geïnformeerd zijn over de mogelijkheden zich veilig(er) te voelen.
- 2.** De politie moet met name voor senioren makkelijk en laagdrempelig te bereiken blijven en voldoende capaciteit hebben om de veiligheid te garanderen van de burgers in Teylingen.
- 3.** Bij de uitvoering van gemeentelijk beleid dient rekening gehouden te worden met de veiligheid van kwetsbare groepen, waaronder senioren en mensen met een beperking.

Concrete acties Veiligheid

- 1.** Telefoonkaart met relevante telefoonnummers aan alle senioren in Teylingen beschikbaar stellen.
- 2.** De mogelijkheden van persoonsalarmering en andere veiligheidsmaatregelen regelmatig publiceren in de huis-aan-huis bladen, op de website van de gemeente en in de nieuwsbrieven van de ouderenorganisaties.
- 3.** Een spreekuur behouden van de politie in de drie verschillende kernen en de politie vragen hier meer bekendheid aan te geven.
- 4.** Bij de inrichting van de buitenruimte en wijzigingen of aanpassingen in het verkeersplan, vindt een automatische toets plaats op veiligheid voor mensen met een beperking. Dit is wettelijk geregeld.
- 5.** Er worden regelmatig wijkschouwen gehouden om de knelpunten in de verschillende buurten in Teylingen onder de loep te nemen.

3.4 Welzijn

Omschrijving

Voor het welzijn van senioren is de Stichting Welzijn Ouderen Teylingen (SWOT) natuurlijk de aangewezen instantie. Zij biedt alle senioren ondersteuning en een activiteiten aanbod zonder dat lidmaatschap of contributie vereist is. Er zijn verschillende organisaties die nauw samenwerken met de SWOT: Bonden van ouderen, de Zonnebloem, kerken, Stichting Platform Gehandicapten Teylingen, Woonzorgcentra, Thuiszorg, Maatschappelijk werk, vertegenwoordigers dienstverlening en activiteiten voor senioren (tafeltje dekje, koersbal, soos enz.) Zij zorgen samen voor een divers aanbod op het gebied van advisering, dienstverlening, cursussen, culturele- en sportieve activiteiten en zorg.

De SWOT geeft jaarlijks een Seniorenwijzer uit waarin hun complete aanbod staat en veel handige telefoonnummers en adressen.

Relatie met ander beleid Welzijn heeft alles te maken met gezondheid, prettig wonen, voldoende voorzieningen, zorg, bezigheden etc. Het brede terrein van wonen, zorg en welzijn bepaalt iemands welbevinden.

Huidige situatie

Leefbaarheid

Woningbouwcorporaties geven leefbaarheid steeds meer aandacht. Niet alleen in huis maar ook in de buurt. Woonstichting Vooruitgang heeft, vanwege hun 95-jarig bestaan, een prijs van € 25.000,00 uitgelooft voor het beste idee op het gebied van leefbaarheid in een buurt in Teylingen waar huizen van deze corporatie staan. Ook voor senioren ondernemen corporaties steeds meer in het kader van leefbaarheid. In de seniorencomplexen Parkstaete, Het Palet en Gildehof in de kern Sassenheim zijn bijvoorbeeld ontmoetingsruimten opgenomen waarvan de bewonerscommissie de beheerder is.

Woonzorg-zones

Een veelgebruikte definitie van een woonzorg-zone is: een (deel van een) wijk of dorp waarin optimale condities zijn geschapen voor wonen met zorg en welzijn, tot en met 24-uur oproepbare zorg. In Sassenheim wordt een woonzorg-zone gebouwd op de plaats waar nu De Schutse staat. Ook in Voorhout (Herenstaete) en in Warmond (Liduina) is sprake van (bouw van) woonzorg-zones.

Ontmoetingsplaats

Senioren hebben behoefte elkaar te ontmoeten. We hebben in Teylingen op dit moment diverse accommodaties waar activiteiten plaatsvinden voor senioren. Het Trefpunt en Marienstaete in Warmond, 't Onderdak, De Ankerplaats, Bernardus en de Schutse in Sassenheim, De Verdieping en binnenkort Herenstaete in Voorhout. Daarnaast ontmoeten mensen elkaar op straat, in winkels en bij familie en vrienden. De open eettafels in de woonzorgcentra maken ontmoeting

mogelijk en voorzien in de behoefte met anderen aan tafel te zitten tijdens de maaltijd.

Vrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk is onmisbaar in het ouderenwerk en de zorg. Veel senioren verrichten zelf vrijwilligerswerk. Uit onderzoek onder senioren in 2005 door de SWOT blijkt dat éénderde van de respondenten actief is als vrijwilliger. Uit een enquête onder de vrijwilligersorganisaties in Teylingen 'Monitor vrijwilligerswerk' bleek dat 37,8% van de respondenten vrijwilligers in dienst heeft die ouder zijn dan 50 jaar.

Vrijwilligerswerk geeft voldoening, men krijgt waardering en het gevoel zinvol bezig te kunnen zijn voor en met anderen en de maatschappij. Eind 2007 is de nota 'Harmonisatie en ontwikkeling vrijwilligersbeleid Teylingen' vastgesteld. Deze nota beschrijft de harmonisatie van het beleid dat de drie voormalige gemeenten voerden en is de opmaat tot een nieuw Vrijwilligersbeleid Teylingen 2008-2012. Dit nieuwe beleid wordt voor de zomervakantie 2008 in de raad besproken.

Minimabeleid

Om de zogenoemde 'verborgen kosten' van chronische zieken en/of senioren te beperken is er een tegemoetkoming van € 110,- per jaar. Men hoeft deze kosten niet aan te tonen. Het is voldoende om tot de doelgroep te behoren. Bovendien kan bijzondere bijstand worden aangevraagd.

De doelgroep bestaat uit mensen die

- inwoner zijn van Teylingen
- niet in een AWBZ instelling verblijven
- een inkomen hebben dat niet hoger is dan 110% van de bijstandsnorm
- een vermogen hebben dat onder de geldende vermogensgrens blijft

Daarnaast moet men voldoen aan **tenminste** één van de volgende criteria:

- 65 jaar of ouder *of*
- een Wmo-voorziening ontvangen *of*
- een WAO-, WAJONG-, WAZ-uitkering van 80-100% of een WIA-uitkering volgens de Regeling IVA ontvangen *of*
- gedurende tenminste zes maanden aangewezen zijn op huiszorg *of*
- gelet op de laatst ontvangen belastingaanslag, in aanmerking komen voor het chronisch ziektekostenforfait

Kwijtschelding belastingen

Op aandringen van de Koepel Bonden van Ouderen Teylingen is door de gemeentewinkel uitgezocht of het mogelijk is senioren automatisch kwijtschelding te verlenen op basis van hun inkomen. De belastingdienst geeft deze gegevens echter niet vrij zonder dat de betrokkenen hier toestemming voor geven. Dat zou betekenen dat wij alle senioren moeten aanschrijven of zij hun inkomensgegevens willen leveren om automatische kwijtschelding mogelijk te maken. Omdat dit geen ideale oplossing is, zorgt de gemeentewinkel ervoor dat senioren die een eerste aanvraag kwijtschelding hebben gedaan vanaf 2008 automatisch opnieuw kwijtschelding krijgen.

Hospice

In 2008 zal het Hospice Duin- en Bollenstreek de deuren openen. In een hospice kunnen mensen hun laatste levensfase doorbrengen, in een veilige en warme omgeving. Hier wordt palliatieve zorg gegeven, d.w.z. behandeling van pijn en andere symptomen, bestrijding van psychologische en sociale problemen en er is aandacht voor zingevingaspecten. Het doel van palliatieve zorg is het bereiken van de best mogelijke kwaliteit van leven, zowel voor de patiënt als voor diens naasten. Dit betekent dat palliatieve zorg niet uitsluitend bestaat uit het verrichten van verzorgende, verpleegkundige en medische handelingen, maar ook gericht is op medemenselijke aandacht, emotionele ondersteuning, maatschappelijke en psychosociale begeleiding van de patiënt en zijn naasten.

Knelpunten

Ontmoetingsplaats

Uit gesprekken met senioren en ouderenorganisaties blijkt dat er behoefte is aan meer plaats voor ontmoeting. Verschillende verenigingen en clubs (o.a. biljart en bridge) hebben behoefte aan meer ruimte voor hun activiteiten of raken in de toekomst hun accommodatie kwijt. Een combinatie van functies in één gebouw of wellicht drie gebouwen (één per kern) wordt door velen toegejuicht. Men spreekt de wens uit voor bankjes op diverse plaatsen in de dorpen waar senioren kunnen rusten onderweg en mensen kunnen spreken. Ook in winkels zou dit prettig zijn.

Ouderontmoetingsplaats De Ankerplaats in Sassenheim zal op z'n vroegst in 2009 opgenomen worden in de plannen om dat gebied in Sassenheim te herontwikkelen. Op dit moment is nog onduidelijk wat er gaat gebeuren en wanneer precies. Dat De Ankerplaats ooit verplaatst moet worden, staat echter vast. De gebruikers maken zich zorgen en hebben hier per brief aandacht voor gevraagd bij de gemeente. Dit onderwerp wordt opgenomen in de nieuwe Voorzieningennota.

Leefbaarheid

In Teylingen is een deel van de woningen opgeplust tot seniorenwoning. Toch wijzen veel kandidaten de woningen af. Zij vinden dat de woningen ver van de voorzieningen af liggen en een algemene ontmoetingsruimte en extra service missen. Overigens zouden niet alleen de bewoners van deze opgepluste woningen gebruik kunnen maken van deze extra's. Ook mensen die bijvoorbeeld 30 jaar geleden op middelbare leeftijd in een woning trokken, zijn inmiddels senior te noemen. Ook zij zouden baat hebben bij bijvoorbeeld een algemene ontmoetingsruimte in hun buurt. Opplussen van woningen alleen, is blijkbaar niet genoeg.

Hoewel mensen behoefte hebben aan extra's rondom wonen, blijken de meesten nog niet bereid hier ook extra voor te betalen, zo ondervinden de corporaties. Omdat er een nieuwe generatie senioren aankomt die gewend is te betalen voor luxe en comfort en daar ook de middelen voor heeft, voorzien de corporaties dat daar verandering in komt.

Manier van leven

De rol van veel senioren in het maatschappelijke leven is aan het veranderen. Veel senioren zorgen bijvoorbeeld voor hun kleinkinderen wat hen opnieuw opvoeders maakt. Hierdoor veranderen de relaties met kinderen en kleinkinderen. Het aantal scheidingen is vanaf de jaren '70 sterk

toegenomen, mensen zijn assertiever en kritischer geworden, hoger opgeleid met een hoger inkomen, het eigen huizenbezit is toegenomen, veel vrouwen zijn gaan werken.

Er wordt erg veel georganiseerd voor senioren maar de drempel om deel te nemen is hoog. Enerzijds omdat mensen zich er toe moeten zetten ergens heen te gaan, anderzijds voelen sommige mensen zich niet thuis bij speciaal voor senioren georganiseerde activiteiten. De schotten die tussen doelgroepen worden gezet (senioren, jongeren, gehandicapten) bevorderen deelname juist niet. Wat mensen bindt is niet tot een bepaalde doelgroep behoren maar hun interesses, leefstijl, gezinssituatie etc.

Een veelgehoorde klacht van 55 plussers is dat zij onder de doelgroep 'senioren' vallen. Zij voelen zich niet aangesproken en zullen niet snel deelnemen aan activiteiten voor senioren. Uit onderzoek blijkt dat bijna alle senioren zeggen dat zij zich van binnen niet ouder dan dertig voelen. De commercie speelt hier handig op in met tijdschriften, producten, reizen en diensten waarbij de term 'oudere' zorgvuldig wordt vermeden. Producten voor de rijpere huid, tijdschriften met namen als Midi, Nu en Plus, en omroep Max roepen geen weerstand op door het gebruik van sympathiek klinkende eufemismen. Wellicht kunnen wij van de commercie leren en deze groep mensen niet langer aanspreken met stoffige termen of als een probleemgroep. Het hanteren van de term 'medioren' voor de groep van 55-65 jaar is een goede start.

De aansluiting op het ontstaan van een ander type senioren behoeft aandacht. Ook de manier waarop senioren benaderd willen worden moet nog doordringen tot beleidsmakers.

Allochtone senioren

Allochtone senioren sluiten zich (nog) niet aan bij de Bonden van Ouderen en maken geen gebruik van de activiteiten van de SWOT. Zij zoeken hun contacten meer in familieverband of bijvoorbeeld via de moskee. Sinds 2006 heeft een groep mannen en een groep vrouwen, voor een groot deel ouder dan 55 jaar, Nederlandse les in de moskee in Sassenheim. De lessen worden gegeven door het ID-college en betaald uit de WEB-gelden (Wet Educatie en Beroepsonderwijs). Bijna alle deelnemers zijn analfabeet. Een groot deel van de lessen wordt in de praktijk gegeven. Men gaat naar een woonzorgcentrum, de bibliotheek of het gemeentehuis en daar leert men, via praktijksituaties, Nederlands spreken. In oktober 2007 starten de lessen voor het tweede cursusjaar. In deze lessen nemen de cursisten zo nu en dan een Nederlands 'maatje' (bijvoorbeeld een buurvrouw of buurman) mee om de Nederlandse conversatie mee te oefenen. Dit stimuleert de omgang met elkaar en zal op termijn hopelijk barrières wegnemen. Allochtone senioren geven aan dat ze weinig contact hebben met autochtone Nederlanders. In de nieuwe cursus geeft de ISD een gastles over werk, reïntegratie en vrijwilligerswerk in het kader van sociale activering.

Op 1 januari 2005⁶ stonden in de toenmalige gemeenten Sassenheim, Warmond en Voorhout 36 niet-Westerse allochtonen ingeschreven van 65 jaar en ouder.

⁶ Cijfers CBS

Minimabeleid
Onder senioren blijkt een enorme onderbesteding te bestaan van inkomensvoorzieningen zoals bijzondere bijstand, kwijtschelding gemeentelijke belastingen e.d. De Bonden van Ouderen en de SWOT hebben diverse vrijwilligers in dienst die senioren wegwijs maken in de regelingen of bijvoorbeeld de belastingformulieren invullen. De mensen die niet bereikt worden, voelen zich vaak beschaamd om van een regeling gebruik te maken of zijn bang dat het te veel rompslomp met zich meebrengt. In het Zorgloket Teylingen kunnen o.a. senioren vanaf september 2007 hun vragen kwijt over zorg, wonen en welzijn.

Vrijwilligers
Dat wat mensen bindt in het vrijwilligerswerk is hun interesse, iets doen voor een ander of het gevoel nodig te zijn. Er bestaan nog weinig dwarsverbanden tussen bijvoorbeeld jongeren- en ouderenorganisaties. De binding die mensen voelen met het vrijwilligerswerk dat zij doen, zou ook heel goed kunnen leiden tot contact met jongeren, allochtonen of andere organisaties.
In Amsterdam functioneert het zogenaamde Gilde Amsterdam. Gilde Amsterdam is een organisatie van ruim 1000 vrijwilligers, deskundig op velerlei gebied, die hun in vele jaren opgedane kennis en ervaring belangeloos beschikbaar stellen aan stadgenoten. Dat is hun bijdrage aan de leefbaarheid van de Amsterdamse samenleving. Iedereen is welkom voor een nuttig advies of zinvolle begeleiding: jong en oud; autochtoon en allochtoon; particulier en organisatie. Deze organisatie heeft inmiddels landelijk navolging gekregen: Gilde Nederland, bestaande uit lokale gilden door heel Nederland.

Conclusie	Ontmoeting is belangrijk voor het welbevinden van senioren. Veel (potentiële) problemen zijn terug te voeren op gebrek aan contact, onbekendheid bij senioren met het aanbod en onbekendheid bij beleidsmakers met de wensen van senioren op het gebied van ontmoeting. Senioren willen niet als 'oud' worden aangesproken maar zijn een, vaak onbenutte, bron van kennis en ervaring.
------------------	--

Nieuw beleid

Commercieel aanbod
Boodschappenservice via winkelketens, gemakdiensten aan huis, postorderbedrijven, reizen inclusief zorg, wonen inclusief zorg, aangepaste telefoons en afstandbedieningen voor senioren, betaald aanbod woon-zorgcentra, allemaal nieuwe ontwikkelingen die het leven makkelijker en aangenamer maken. Senioren worden als een interessante afzetmarkt gezien. Deze ontwikkeling werkt mee aan het streven senioren in staat te stellen langer zelfstandig te wonen. Gemeenten hebben hier geen taak in maar kunnen wel informatie verstrekken over de mogelijkheden die de commercie biedt.

Zorgloket Teylingen
Om onderbesteding van inkomensvoorzieningen te voorkomen, moeten wij senioren actief attent maken op het bestaan ervan. Dat kan bijvoorbeeld via het Zorgloket Teylingen. Als mensen eenmaal zo ver zijn dat ze gebruik willen maken van een regeling moet die niet te veel papierwerk en bureaucratie meebrengen.

Manier van leven

Door aansluiting te zoeken bij de manier van leven die senioren de laatste jaren ontwikkeld hebben, kan de deelname aan activiteiten bevorderd worden. Het aanbod van de SWOT is bijvoorbeeld voortdurend in ontwikkeling. Nordic walking, computerlessen en omgaan met de mobiele telefoon zijn cursussen die aansluiten op de nieuwe manier van leven van senioren. Het landelijke project Taskforce 50 + sport en bewegen, waar Teylingen aan meedoet is hier een aanvulling op. Meer over dit project leest u op pagina 38 van deze nota.

Beslispuntenlijst Welzijn

1. Senioren moeten naar een geschikte ontmoetingsplaats in Teylingen kunnen.
2. Senioren krijgen de gelegenheid hun kennis en kunde in te zetten als zij dit willen.
3. Senioren en mensen die jonger zijn moeten de mogelijkheid krijgen elkaar te ontmoeten via hun interesses, kennis en kunde.
4. Door gebruik van aanvullende inkomensvoorzieningen (bijzondere bijstand, minimabeleid) te stimuleren, stellen wij senioren in staat hun welzijn op peil te houden.

Concrete acties Welzijn

1. We gaan onderzoek doen naar de mogelijkheid een ontmoetingsplaats voor de inwoners van Teylingen, waaronder senioren, op een centrale plek te vestigen of per kern een accommodatie geschikt te maken voor activiteiten en ontmoeting voor senioren en nemen dit onderwerp mee in de nieuwe Voorzieningennota.
2. We werken samen met woningbouwcorporaties aan leefbaarheid, bijvoorbeeld door het stimuleren van de bouw van ontmoetingsplaatsen in seniorencomplexen.
3. We zoeken samenwerking met de middenstand om bijvoorbeeld bankjes te plaatsen in winkels.
4. We onderzoeken, in samenwerking met de SWOT, of een gildesysteem kan worden opgezet om senioren blijvend te laten participeren en gebruik te maken van hun kunde en kennis.
5. In het Zorgloket Teylingen maken de medewerkers senioren actief attent op de mogelijkheden gebruik te maken van de diverse aanvullende inkomensvoorzieningen. Daarnaast maken we een handzame folder met een overzicht van de mogelijkheden.
6. Via de lessen in de moskee stimuleren we de omgang tussen allochtone en autochtone senioren.

3.5 Gezondheid en zorg

Omschrijving

In de visie van het kabinet moet iedereen zich in belangrijke mate zelf verantwoordelijk voelen voor de eigen gezondheid. Een gezonde levensstijl is daarvan de basis. Het kabinet streeft ernaar dat gevoel voor verantwoordelijkheid te versterken.

Senioren kampen soms met een slechte gezondheid als gevolg van een minder gezonde levensstijl. Het is nog niet zo lang de gewoonte na te denken over de gezondheid in relatie tot een manier van leven. Roken bijvoorbeeld is jarenlang de normaalste zaak van de wereld geweest.

Om senioren in staat te stellen zelfstandig te functioneren is zorg op maat en aan huis onontbeerlijk. Wanneer zelfstandig wonen niet meer mogelijk is, moet plaatsing in een woonzorgcentrum of verpleeghuis mogelijk zijn maar ook hier is de wens dat zorg op maat wordt geleverd. Woonzorgcentra zijn hier steeds meer op ingericht, beschouwen hun bewoners als cliënten en stemmen hun aanbod af op de vraag. Zorg gaat echter verder dan een adequaat aanbod. Signaleren van (andere) problemen, een luisterend oor en het geven van informatie liggen in het verlengde van zorgverlening maar zijn minstens zo belangrijk. Door deze zaken goed te regelen kan de zorgvraag worden voorkomen of worden uitgesteld.

Relatie met ander beleid

Het lokaal gezondheidsbeleid, vastgelegd in de Nota lokaal Gezondheidsbeleid Gemeente Teylingen 2007-2011, vormt de basis voor de manier waarop de gemeente met haar verantwoordelijkheid op het gebied van volksgezondheid om wil gaan. Ook de afdelingen RO en Beheer Leefomgeving hebben raakvlakken met volksgezondheid: de inrichting van een woonwijk, de buitenruimte en de aanleg van fietspaden bepalen voor een deel hoeveel mensen bewegen. Sportbeleid (meer bewegen) en minimabeleid (financiële zorgen) hebben ook veel invloed op de gezondheid van senioren.

Huidige situatie

Raadsprogramma
2006-2010

'Een kwalitatief goede zorgverlening is van uitermate groot belang. Dat wil zeggen dat zij die het nodig hebben kunnen rekenen op de gemeente. De gemeente wordt, met de invoering van de WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning), zelf verantwoordelijk voor de ondersteuning van burgers die niet in staat zijn om op eigen kracht deel te nemen aan de samenleving. Het beleid van de gemeenteraad zal er de komende jaren op gericht blijven het bestaande aanbod aan zorg zoveel mogelijk in stand te houden.'

Informatie over zorg

Uitgangspunt is dat informatie over de zorg zo dicht mogelijk bij de klanten georganiseerd wordt, in elk van de drie kernen. Informatie over zorg die in de kernen is te krijgen bij de plaatselijke bibliotheken. Daar staan computers die voor bepaalde informatie, gratis zijn te gebruiken. De SWOT biedt zo nodig hulp bij het bedienen. Deze service is een

aanvulling op de informatie die mensen via het Zorgloket Teylingen kunnen krijgen.

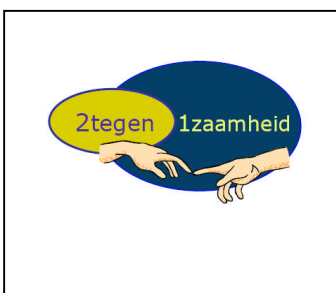
Eenzaamheid bij ouderen

Eenzaamheid heeft te maken met een gemis in de sociale relaties, waarbij het niet zozeer gaat om een gemis in het *aantal* relaties, maar om een gemis in de *inhoud* van de relaties (gemis aan intimiteit, vertrouwdheid en steun). Een veel gehanteerde definitie luidt daarom als volgt: eenzaamheid is een ervaren verschil tussen de kwaliteit van de relaties zoals men die nu onderhoudt en de relaties zoals men die voor zichzelf zou wensen.

Project bestrijding eenzaamheid bij ouderen '2tegen1zaamheid'

In september 2006 is in Teylingen het project Eenzaamheidsbestrijding bij ouderen gestart in samenwerking met de GGD Hollands Midden. In verschillende sessies is met vertegenwoordigers van ouderenbonden, SWOT, Platform Gehandicapten, Woonzorgcentra LAS, Woonzorgcentrum Marienstaete en een huisarts gesproken over knelpunten die men ervaart. Een van de meest in het oog springende knelpunten is dat de doelgroep "eenzame senioren" niet of moeilijk te bereiken is. Dit knelpunt is dan ook uitgekozen als speerpunt van het project eenzaamheidsbestrijding bij ouderen. Inmiddels is er een projectplan (zie bijlage) waarin drie doelstellingen zijn geformuleerd:

1. Eenzaamheid bij senioren bespreekbaar maken
2. Preventie en voorkoming van eenzaamheid bij senioren
3. Senioren die al eenzaam zijn helpen zich minder eenzaam te voelen

Om het eerste doel te bereiken is een aantal werkgroepen geformeerd die een deel van het project voor hun rekening nemen:

- Werkgroep Sociale kaart
Maakt een handzame verzameling adressen en telefoonnummers van hulp bij eenzaamheid (tevens activiteiten aanbod) voor senioren en een versie voor doorverwijzers (huisarts, fysiotherapeut etc.)
- Werkgroep Publiciteit
Zorgt voor "naamsbekendheid" via herkenbaar logo en leuke, stukken in de kranten en nieuwsbrieven van b.v. woonzorgcentra

- Werkgroep Voorbeeldtekst
Maakt een herkenbare tekst en conceptbrief over eenzaamheid bij senioren die gebruikt kan worden door anderen (huisarts, kerk, De Zonnebloem etc.)
- Werkgroep Grieprikweek
Via de huisarts die deelneemt aan dit project heeft de werkgroep contact met de huisartsen in Teylingen. In de week dat de grieprik wordt gegeven staan in zoveel mogelijk praktijken informatiestands bemensd door vrijwilligers die mensen aanspreken en informatiemateriaal uitdelen. De meeste huisartsenpraktijken in Teylingen hebben hun medewerking toegezegd en juichen het initiatief toe.

Begin 2008 staat een evaluatie van dit project gepland.

Sport en bewegen

Het kabinet heeft afspraken gemaakt met gemeenten om de toegankelijkheid van sportvoorzieningen te vergroten. Hierdoor moeten in 2010 800.000 mensen meer voldoen aan de norm voor gezond bewegen.

Met dit doel voor ogen is in 2003 de Landelijke Task Force 50 + geïnstalleerd. Primair doel van deze Task Force is om in 2010 te voldoen aan de kwantitatieve en kwalitatieve vraag met betrekking tot actieve participatie aan sport- en beweegactiviteiten van 50 plussers.

Lokale Task Force 50+

Het primaire doel is meer senioren te stimuleren deel te nemen aan sport- en bewegingsactiviteiten, door meer en betere strategieën en methodieken te ontwikkelen en te implementeren. Meer specifiek betekent dit:

- Meer draagvlak creëren voor activiteiten in het kader van sport en bewegen voor 50 +
- Meer samenhang aanbrengen tussen (geïsoleerde) activiteiten voor 50 +
- Meer politiek bewustzijn van de maatschappelijke ontwikkelingen bij belanghebbenden op lokaal niveau met betrekking tot het thema 'vergrijzing' op beleids- en uitvoerend niveau
- Geven van overzicht van bestaand aanbod voor senioren;
- Informeren en indien nodig aanpassen van bestaand sport- en bewegingsaanbod
- Creëren van nieuw aanbod naar wensen en behoeften van 50 plussers

Teylingen

Teylingen sluit in haar seniorenbeleid hierbij aan door deel te nemen aan een pilot van dit project, ondersteund door Sportservice Zuid Holland.

In juni 2007 gestart met de eerste fase van het project: de initiërende en inventariserende fase. Start was een voorlichtingsbijeenkomst voor (sport)verenigingen en seniorenorganisaties. Vervolgens is een stuurgroep opgericht die op lokaal niveau de landelijke doelen helpt verwezenlijken, samengesteld uit een vertegenwoordiging van lokale aanbieders van sport en bewegen en ouderenorganisaties.

De insteek is een goede afstemming te krijgen tussen vraag en aanbod op het gebied van sport en bewegen.

Sportservice Zuid Holland heeft een vragenlijst ontwikkeld voor 50-plussers die de behoefte aan sport en bewegen in beeld brengt. Daarnaast kregen de aanbieders van sport en bewegen een eigen vragenlijst waarmee het aanbod voor deze doelgroep in kaart wordt gebracht. Deze inventarisatie geldt tevens als nulmeting.

In november 2007 is een rapport verschenen met resultaten van het onderzoek onder 50 plussers. De belangrijkste uitkomsten zijn:

- 50-plussers zijn gebrekkig op de hoogte van sport- en beweegmogelijkheden, hieruit volgt de actie "Verbeteren van de informatievoorziening en communicatie richting de doelgroep over sport en bewegen"
- Onbekendheid met het aanbod van de sportaanbieders, hieruit volgt de actie "Senioren vrijblijvend kennis laten maken met verschillende sport- en beweegmogelijkheden".
- 50-plussers beoefenen hun sport- of bewegingsactiviteit het liefst in ongebonden verband. Fietsen en wandelen komen als meest populaire activiteiten naar voren. Onder de 50-plussers is dan ook vooral behoefte aan openbare sportvoorzieningen zoals gemarkeerde fiets en/of wandelroutes. Actie: mogelijkheden bekijken voor uitbreiding en/of verbetering van gemeentelijke en openbare voorzieningen.

Gegevens bewegen door medioren en senioren ⁷	Percentage
Algemeen 50+	79 %
Sekse	
Man	80 %
Vrouw	78 %
Leeftijd	
50-54	90 %
55 - 59	86 %
60 - 64	81 %
65 - 69	81%
70 - 74	69 %
75+	58 %
Woonkern	
Sassenheim	78 %
Voorhout	77 %
Warmond	81 %

438 personen hebben de enquête ingevuld, 48% van de respondenten is man en 52% is vrouw.

Conclusie: In deze tabel is te zien dat vrouwen en mannen evenveel sporten. (respectievelijk 78% en 80%). Er is een duidelijke afname te zien in de sport- en beweegparticipatie ten gevolge van de leeftijd. Senioren doen minder vaak aan sport. In Sassenheim doet 81% aan sport. In Voorhout ligt dit percentage op 78% en in Warmond is dit 77%.

⁷ Uit het Rapport Taskforce 50 +

Consultatiebureau	Op 1 september 2007 is Valent in Sassenheim met een consultatie bureau voor senioren gestart. Hiervoor hebben zij tot eind 2008 financiële steun gekregen van Zon MW, een organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie. De meerwaarde van consultatiebureaus voor ouderen wordt op dit moment onderzocht door de afdeling Public Health en Eerstelijns geneeskunde van het LUMC, ook met subsidie van Zon MW. Zij onderzoeken de haalbaarheid, doelmatigheid en wenselijkheid van consultatiebureaus voor ouderen en andere vormen van preventieve gezondheidszorg voor ouderen.
Valpreventie	De SWOT en de Bonden van Ouderen organiseren in samenwerking met een fysiotherapeut voorlichtingsbijeenkomsten rond bewegen en valpreventie. Door verschillende fysio-, Mensendieck- en Cesartherapeuten worden cursussen valpreventie georganiseerd.
Huishoudelijke verzorging	Om hulp bij het huishouden of een andere WMO voorziening te ontvangen, moet een indicatie worden aangevraagd. Een indicatie wil zeggen dat recht op een voorziening bestaat. De indicaties voor hulp bij het huishouden werden tot 1 januari 2007 afgegeven door het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ). Indicaties voor de WMO (dus ook voor hulp bij het huishouden) worden in Teylingen verzorgd door de ISD Bollenstreek. Wanneer de aanvraag gecompliceerd is wordt er gebruik gemaakt van een of meerdere onafhankelijke adviesinstanties. Aanvragen voor hulp bij het huishouden of andere WMO voorzieningen kunnen ingediend worden bij het Zorgloket in de Gemeentewinkel.
Alcoholpreventie bij ouderen ⁸	Uit de gezondheidspeiling 2005 van de GGD blijkt dat het alcoholgebruik in de gemeente Teylingen iets boven het alcoholgebruik in de regio Zuid Holland Noord ligt. Zowel in Teylingen als in de regio is het alcoholgebruik de afgelopen vijf jaar toegenomen. Uit de cijfers blijkt dat ouderen weliswaar alcohol gebruiken maar onder hen zijn geen zware of excessieve drinkers bekend in Teylingen. Geen reden dus om deze groep onderwerp te maken van een alcohol ontmoedigingsbeleid.

---

⁸ Uit de nota Lokaal Gezondheidsbeleid Teylingen 2008

% van de bevolking	Teylingen		ZHN	
	2000	2005	2000	2005
volwassenen				
alcohol drinkers	87	88	84	86
<i>mannen</i>	96	91	91	91
<i>vrouwen</i>	78	87	78	81
(zeer) excessieve drinkers	10	18	12	18
<i>mannen</i>	17	32	18	28
<i>vrouwen</i>	2	5	5	7
zware drinkers	13	21	18	20
<i>mannen</i>	18	27	24	25
<i>vrouwen</i>	8	14	13	15
ouderen				
alcohol drinkers		79		77
(zeer) excessieve drinkers		--		8
zware drinkers		--		5

Knelpunten

Het Project 2tegen1zaamheid komt nu in een fase dat geld nodig is voor bijvoorbeeld de lancering van het project en het drukken van folders. De GGD draagt het project eind 2007 over aan de projectgroep, Begin 2008 worden de acties die tot dan toe zijn uitgevoerd geëvalueerd. Om de voortgang van het project veilig te stellen is blijvende medewerking nodig van de deelnemers en regie en facilitering vanuit de gemeente.

Indicatie

Er is heel veel mogelijk op het gebied van zorg aan huis maar dit is wel afhankelijk van de indicatie die iemand heeft. Soms is het niet hebben van de juiste zorg een gevolg van onwetendheid of bescheidenheid van de cliënt. De aansluiting van de verschillende soorten zorg die worden geboden ervaart men als goed.

Informatie

Onderzoek Senioren 2005 door de SWOT: "Tweederde van de respondenten weet niet dat er veel mogelijkheden zijn om thuis hulp te krijgen en menen dat zij ooit moeten verhuizen naar het verzorgingshuis of een aangepaste woning als de gezondheid en mobiliteit achteruit gaat. Dat is schrikbarend veel, zeker als we weten dat de woonzorgcentra De Schutse, Liduina en Agnes vrijwel geheel gaan extramuraliseren en dus zorg thuis gaan leveren." Blijkbaar is de informatie die mensen hierover krijgen onvoldoende of niet op het juiste moment verspreid. Ook hier geldt dat pas wanneer er behoefte is aan hulp, de informatie die verspreid wordt ook werkelijk landt (zie hoofdstuk 3.7 van deze nota).

Conclusie

Uit het onderzoek van de SWOT blijkt dat driekwart van de senioren in Teylingen zich goed gezond voelt. Drankgebruik is geen probleem onder senioren in Teylingen, blijkt uit onderzoek van de GGD, eenzaamheid wel.

Nieuw beleid

Voortgang 2tegen1zaamheid

Het Project 2tegen1zaamheid gaat na de eerste fase 'Aandacht voor en herkenning van eenzaamheid bij ouderen' in 2008 de tweede fase in: 'Preventie en voorkoming van eenzaamheid bij ouderen'. Na de afronding van dit deel van het project zal eind 2008, begin 2009 fase drie van start gaan: 'Eenzame ouderen helpen zich minder of niet meer eenzaam te voelen'.

Acties Taskforce 50 +

Uit het onderzoek van de Taskforce 50 + volgt een plan van aanpak met acties.

Beslispuntenlijst gezondheid en zorg

1. Wij zorgen voor informatie over een gezonde levensstijl en stimuleren initiatieven die deze levensstijl vormgeven.
2. Als senioren zorg nodig hebben, zorgen wij dat deze zorg voldoende aanwezig en adequaat is.
3. Eenzaamheid bij ouderen benoemen wij als een van de speerpunten van het ouderenbeleid.

Concrete acties

1. Informatie aanbieden via de zorgadviseur in het Zorgloket Teylingen en via de ouderenadviseurs over een gezonde levensstijl.
2. Contact houden met de zorgaanbieders zodat knelpunten tijdig gesignaleerd worden.
3. Project 2tegen1zaamheid voortzetten.
4. Plan van aanpak Taskforce 50 + uitvoeren.

Gezondheid 75 plussers in cijfers (*bron "Rapportage Welzijnbezoek Teylingen 2007" van de SWOT)

	Provincie	Warmond	Sassenheim	Voorhout
Goed gezond	71 %	73 %	71 %	75 %
Klachten:				
Problemen met gehoor	28 %	18 %	24 %	21 %
Problemen met zien	33 %	27 %	30 %	38 %
Evenwichtstoornissen	16 %	6 %	13 %	8 %
Spier-, gewrichts- en bewegingsklachten	42 %	42 %	36 %	35 %
Problemen ademhaling	15 %	13 %	11 %	13 %
Problemen stofwisseling	14 %	14 %	11 %	7 %
Problemen geheugen	8 %	10 %	11 %	5 %
Hartklachten	25 %	24 %	20 %	22 %
Gebruikt medicijnen	82 %	87 %	83 %	83 %
Redelijk contact huisarts	7 %	8 %	9 %	8 %
Slecht contact huisarts	2 %	0 %	2 %	1 %

Conclusie: Het aantal 75 plussers dat het gevoel heeft goed gezond te zijn, is in Teylingen met gemiddeld 73 % hoog te noemen. Opvallend is dat in Voorhout nauwelijks problemen met het geheugen worden genoemd. In Warmond is het medicijngebruik relatief hoog. De contacten met de huisarts zijn over het algemeen goed tot redelijk goed.

3.6 **Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)**

Omschrijving

De aanleiding voor de invoering van de WMO wordt gevormd door maatschappelijke ontwikkelingen op het terrein van wonen, zorg en welzijn. Hieraan liggen demografische (vergrijzing), sociaal-culturele (individualisering) en bestuurlijk-financiële (extramuralisering en verantwoordelijkheidstoedeling) ontwikkelingen ten grondslag. Deze ontwikkelingen hebben de aanleiding gevormd voor een herziening van het zorgstelsel, waarvan de introductie van de Zorgverzekeringswet, de modernisering van de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ) en de introductie van de WMO alle deel uitmaken.

Relatie met ander beleid

Met de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning per 1 januari 2007 heeft de gemeenteraad de verplichting gekregen telkens voor een periode van ten hoogste vier jaar een of meerdere plannen vast te stellen die richting geven aan het WMO-beleid. Het Beleidsplan WMO Teylingen is in december 2007 vastgesteld door de gemeenteraad. Veel van de knelpunten en daaruit voortkomende acties, komen terug in deze nota Seniorenbeleid Teylingen. Hieronder volgt een korte samenvatting van belangrijke punten die in het WMO-beleidsplan beschreven zijn en direct betrekking hebben op senioren.

Knelpunten⁹

Prestatieveld 1 "Leefbaarheid"

Knelpunten in dit prestatieveld zijn:

- Een tekort aan ontmoetingsplekken voor senioren in alle drie de kernen.
- Het beperkte diensten- en voorzieningenaanbod in de kern Warmond.
- Een op sommige punten slecht toegankelijke openbare ruimte voor mensen met een lichamelijke beperking.
- Een tekortschietende informatieverstrekking vanuit de gemeente voor wat betreft de reguliere activiteiten van de gemeente en van (de reden of urgentie van) gemeentelijke projecten. Ook de activiteiten en producten van organisaties die door de gemeente gesubsidieerd worden behoren hiertoe. Een zeer onevenwichtige bevolkingsopbouw in de kernen Voorhout (veel jonge gezinnen) en Warmond (veel senioren), onder andere veroorzaakt door een tekort aan geschikte starterswoningen en seniorenwoningen.

Prestatieveld 3 "Informatie- en Adviesfunctie en Cliëntondersteuning"

Omdat deze functie pas sinds september 2007 wordt uitgevoerd in het Zorgloket Teylingen is het nog te vroeg om knelpunten in de uitvoering te constateren.

⁹ Uit het beleidsplan WMO 2008-2011

Prestatieveld 4
"Ondersteuning
mantelzorgers
en vrijwilligers"

Knelpunten in dit prestatieveld zijn:

- Het ontbreken van voldoende inzicht in de effectiviteit en efficiëntie van de mantelzorgondersteuning in de regio Zuid-Holland Noord.
- Onbekendheid van mantelzorgers met het begrip 'mantelzorg'.
- Het ontbreken van voldoende inzicht in de lokale ondersteuningsbehoeften van mantelzorgers.
- Onduidelijkheid bij mantelzorgers met betrekking tot de plaatsen waar ondersteuning gevonden kan worden.

Prestatieveld 5
"Participatie via
collectieve voorzieningen"

Knelpunten in prestatieveld 5:

- De inbedding van 'inclusief beleid' in de gemeentelijke organisatie.
- Het niet weten te vinden van de weg naar de benodigde informatie (loket). Dit geldt met name voor mensen die een beroep doen op de geestelijke gezondheidszorg.

Prestatieveld 6
"Participatie via individuele
Voorzieningen"

Eventuele knelpunten in de verstrekking van de individuele WMO voorzieningen zullen naar voren komen in de geplande evaluatie van de Verordening maatschappelijke ondersteuning ISD Bollenstreek.

Prestatieveld 7,8,9
"Maatschappelijke
Opvang, geestelijke
Gezondheidszorg en
Verslavingszorg"

Knelpunt in dit prestatieveld:

- De nadruk op meer eigen verantwoordelijkheid zoals de WMO die voorstaat, brengt de nodige risico's met zich mee voor de doelgroep van de maatschappelijke opvang en de verslavingszorg.

Visie

Om de doelstelling van de WMO te kunnen realiseren, richt de gemeente Teylingen zich de komende jaren op de realisatie van maatschappelijke samenhang en actieve participatie. Daartoe zal zij het initiatief nemen om mensen bij elkaar te brengen. Zij zal zoeken naar gemeenschappelijkheid in belangen en die gebruiken om de gewenste integratie en participatie te bereiken. Waar belangen uiteenlopen, zoekt de gemeente naar raakvlakken; waar tegenstellingen zijn tracht de gemeente bruggen te slaan of noodzakelijke keuzes te maken.

Concrete acties WMO

Concrete acties op het gebied van de WMO zijn beschreven in het WMO beleidsplan 2008-2011 gemeente Teylingen dat in december 2007 door de raad is vastgesteld.

3.7 Communicatie en Informatie

Omschrijving	Om senioren goed te kunnen informeren is het van groot belang de juiste vorm en het geschikte medium te kiezen voor de boodschap. De inhoud kan nóg zo interessant zijn voor de potentiële ontvanger, als de vorm niet aanspreekt of men het medium niet kent, zal het doel van de zender niet bereikt worden.
Relatie met ander beleid	Communicatie (afdeling A&O) verzorgt de vorm van de boodschappen die de gemeente aan haar burgers wil brengen. De vakafdelingen leveren de inhoud van de boodschap. Veel communicatie met de burger verloopt via de balies van de Gemeentewinkel (burgerzaken, politie, ISD, bouw- en woningtoezicht).
Huidige situatie	<p>Informatievoorziening vanuit de gemeente via halfjaarlijks overleg met ouderen- en gehandicaptenorganisaties wordt door betrokkenen als voldoende ervaren. De bonden zijn blij met informatie vanuit de gemeente die ze in hun maandbrief kunnen plaatsen zoals de informatie over de Regiotaxi en de WMO.</p> <p>De site van de gemeente heeft geen voorleesfunctie, wel een iets grotere lettermogelijkheid. Niet alle publicaties vanuit de gemeente zijn even goed te lezen voor senioren. Onze huisstijlletter (Verdana 9 punts) is vrij klein voor mensen die wat slechter zien. In deze nota is een 10 puntsletter gebruikt.</p>
Knelpunten	
Vorm	De vorm waarin de boodschap wordt gebracht aan senioren is van belang: korte stukjes, veel wit tussen de tekst, groter lettertype. Herhaling van de boodschap is belangrijk. Informatie moet in het referentiekader van de ontvanger passen. Als er op dat moment geen link is met de informatie, wordt het vergeten. De informatie moet dus gemakkelijk te achterhalen zijn op het moment dat het nodig is. Senioren zouden gebaat zijn met een compacte kaart voor bij de telefoon met gegevens over waar ze naartoe kunnen bellen als ze klachten hebben, in paniek zijn of iets nodig hebben.
Frequentie	Hoewel herhaling van de boodschap belangrijk is om te zorgen dat de informatie onthouden wordt, is simpelweg vaker informatie geven niet voldoende. Om te voorkomen dat er een stroom van informatie richting senioren gaat vanuit diverse bronnen, moet deze informatie georganiseerd en gecoördineerd worden. De gemeente moet hier de rol van regisseur vervullen en pro-actief zijn als het gaat om veranderde wetgeving of nadere specifieke overheidsinformatie.
Informatiebron	Uit onderzoek van de SWOT blijkt dat senioren huisartsen zien als de allerbelangrijkste bron van advies en informatie m.b.t. zorg en diensten aan huis. 52% gaf dit antwoord. De SWOT zelf en de thuiszorg staan op de tweede plaats met respectievelijk 23 en 22%. De gemeente wordt in dit verband door slechts 8% van de respondenten als informatiebron genoemd. Conclusie kan zijn dat we meer informatie via de huisartsen moeten verspreiden. Het is ook mogelijk dat onze manier van communiceren niet aansluit bij

senioren. In dat geval kunnen we ervoor kiezen de vorm en het medium aan te passen aan de behoeften van senioren als we een specifieke boodschap voor hen hebben. Van de vragen die aan de SWOT gesteld worden, gaat 48% over zorg en dienstverlening, 21 % over welzijnsvoorzieningen, 8 % over informatie en advies, 5 % over financiën en 18 % over overige zaken (wonen, beheers- en beleidszaken).

Naast de meer voor de hand liggende informatiebronnen, is de omgeving van senioren (familie, vrienden, kennissen etc.) een belangrijke boodschapper. Zij kunnen behoeften bij senioren signaleren en wijzen op mogelijkheden. De informatie moet zich dus niet uitsluitend richten op senioren zelf maar ook op hun omgeving.

Conclusie

De vorm van de boodschap, de bron van informatie en de kracht van de herhaling zijn belangrijke handvatten om de communicatie met senioren goed te laten verlopen.

Nieuw beleid

WMO
Informatie-
en adviesfunctie

Definitie geformuleerd door het Rijk: cliëntondersteuning betreft de ondersteuning van een cliënt bij het maken van een keuze of het oplossen van een probleem. Cliëntondersteuning heeft de regieversterking van de cliënt (en zijn omgeving) tot doel, ten einde de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie te bevorderen. Dit kan informatie en advies, maar vooral ook uitgebreide vraagverheldering en kortdurende en kortcyclische ondersteuning bij keuzes op diverse levensterreinen omvatten. Cliëntondersteuning richt zich op ondersteuning en oplossingen op lokaal niveau met gebruik van sociale verbanden.

De uitvoering van de informatie- en adviesfunctie WMO vindt plaats in het Zorgloket Teylingen van de Gemeentewinkel. Dit loket wordt bemensd door medewerkers van de ISD.

Zorgloket

In september 2007 is gestart met het Zorgloket in de Gemeentewinkel van Teylingen. Dit loket is de invulling van de informatie- en adviesfunctie beschreven in prestatieveld 3 van de WMO. De Intergemeentelijk Sociale Dienst (ISD) levert de loketmedewerkers. In het loket nemen de zorgadviseurs aanvragen voor voorzieningen op. Daarnaast sluizen de loketmedewerkers vragen voor andere instellingen zoveel mogelijk door naar backoffices die de vraag in behandeling kunnen nemen. Naast het fysieke loket bestaat ook een digitaal loket, onderdeel van het project 'digitale dienstverlening'. Dit digitale loket heeft een ingang via de website van de gemeente. Wij bieden zoveel mogelijk formulieren en producten digitaal aan. In de bibliotheken van de drie kernen staan computers speciaal voor dit digitale lokaal loket. De startpagina is die van de gemeente Teylingen, het gebruik is kosteloos voor informatieve sites en de SWOT levert desgewenst hulp aan senioren bij het gebruik van deze computers.

Beslispuntenlijst Communicatie en Informatie

1. Wij informeren senioren op een voor hen geschikte wijze, via een voor hen geschikt medium zodat zij over alle informatie kunnen beschikken.

Concrete acties Communicatie en Informatie

1. Digitale informatie moet aan de andere vormen van communicatie toegevoegd worden en niet in plaats van. Een groot deel van de mensen vanaf 65 jaar heeft nog nooit met computers gewerkt.
2. Informatie kan opgenomen worden in nieuwsbrieven die bij verschillende organisaties liggen zoals bibliotheken, woon-zorgcentra, SWOT, Bonden van Ouderen.
3. Informatie die waardevol is voor senioren kunnen we samenbrengen op een speciale pagina voor senioren in de huis-aan-huis bladen, bijvoorbeeld:
  - overzicht financiële voorzieningen (wel up-to-date houden)
  - wetswijzigingen, bijvoorbeeld de zorgverzekering
  - gemeente informatie bijvoorbeeld kwijtschelding belastingen
4. Goede informatiekanalen om te gebruiken voor boodschappen aan senioren:
  - plaatselijke kranten
  - kerkinformatiebladen
  - huisarts en apotheek (niet alleen medische info)
  - seniorenmarkt Sassenheim
  - thuiszorg
  - ouderenadviseurs
  - Bonden van Ouderen
  - Platform Gehandicapten Teylingen
  - bibliotheken
5. Wij informeren ook de omgeving van senioren over alle mogelijkheden die er voor hen zijn.

Informatieniveau 75 plussers in cijfers ("Rapportage Welzijnbezoek Teylingen 2007" van de SWOT)

Bekendheid met	provincie	Warmond	Sassenheim	Voorhout
Bewonersorganisatie / vereniging van eigenaren	44 %	44 %	48 %	54 %
Woningbouwcorporatie	63 %	70 %	60 %	66 %
Huurcommissie	33 %	44 %	47 %	60 %
ThuisTest SWOT	nvt	13 %	29 %	26 %
Servicelijn gemeente Sassenheim (voor 2006)	nvt	8 %	54 %	35 %
Thuiszorg	87 %	85 %	88 %	97 %
Dagopvang/ -verzorging	72 %	72 %	79 %	89 %
Dagbehandeling	65 %	72 %	80 %	81 %
Begeleiding RIAGG	66 %	54 %	69 %	66 %
Hulpmiddelen via thuiszorg of verzekeraar	79 %	85 %	89 %	92 %
Rolstoelvoorziening WVG / WMO	67 %	79 %	82 %	82 %
Woningvoorziening WVG	65 %	80 %	86 %	86 %
Vervoer vanuit WVG	61 %	79 %	82 %	81 %
RIO / CIZ	nvt	65 %	59 %	69 %
Welzijn ouderen	60 %	63 %* → 89 %	98 % → 89 %	89 % → 89 %
Centraal loket/meldpunt	39 %	10 %	5 %	7 %
Huish. hulp/alfa hulp	82 %	26 % → 87 %	57 % → 87 %	53 % → 94 %
Vrijwillige hulpverlening	70 %	26 % → 90 %	64 % → 85 %	40 % → 93 %
Hulp bij financiële zaken	40 %	29 % → 61 %	65 %	26 % → 53 %
Alarmering	72 %	82 %	92 %	96 %
Maaltijdvoorziening "tafeltje dekje"	80 %	86 %	87 %	92 %
Boodschappendienst	33 %	49 %	57 %	33 % → 63 %
Dienstencentrum ouderen (SWOT)	59 %	79 %	91 %	85 %
Vrijwilligersorganisatie	59 %	90 %	86 %	94 %
Ouderenbond	72 %	89 %	81 %	95 %
Levensbeschouwelijk / religieuze instelling	77 %	69 %	78 %	88 %
Bibliotheek /aan huis	73 %	61 % → 77 %	77 %	61 % → 86 %
Meer bewegen voor ouderen	n.v.t.	63 % → 79 %	81 %	77 % → 88 %
Onderdak, Ankerplaats, Trefpunt, gezondh.cent.	n.v.t.	65 %	66 %	76 %
Hobby samen 55 plus	n.v.t.	17 %	27 %	30 %

*gegevens voor de pijl Rapportage Welzijnsbezoek 2003

Afgezet tegen de provinciale cijfers zijn de 75-plussers in Teylingen goed geïnformeerd. Afgezet tegen de cijfers van het onderzoek uit 2003 is men inmiddels over een aantal zaken zelfs zeer goed geïnformeerd (opvallende toename: huishoudelijke hulp, vrijwillige hulpverlening, hulp bij financiële zaken). De bekendheid met het centraal loket/meldpunt is opvallend laag in Teylingen. De reden hiervoor is dat deze service nog maar zo kort bestaat.

DEEL 4 BIJLAGEN

Bijlage 1

Samenvatting concrete acties

Deze acties zullen, na vaststelling van deze nota, in 2008 nader worden uitgewerkt.

3.1 Huisvesting

---

1. Wij streven ernaar het aanbod van Woonzicht.nl ook toegankelijk te maken via de huis aan huis bladen.
2. Wij pleiten in regionaal verband voor aanpassing van het covenant Woonruimteverdeling om ook huurders van particuliere woningen en huizenbezitters een gelijke kans te geven op een woning via Woonzicht.nl en de doorstroming te bevorderen.
3. Wij passen woningen waar mogelijk aan voor senioren zodat ze langer zelfstandig kunnen wonen, bijvoorbeeld via individuele woningaanpassingen, aanpassen nieuwbouw voor senioren, etc..
4. Wij zijn senioren vanuit de gemeente actief van dienst als zij willen verhuizen naar een passende woning, via informatie die te krijgen is bij het Zorgloket Teylingen.
5. Wij willen in de periode tot 2020, 1.559 extra "verzorgd/beschut" woningen bouwen (Regionale prestatieafspraken rond wonen, zorg en welzijn 2007-2020).

3.2 Mobiliteit

---

1. Cursussen onder de aandacht brengen die senioren mobiel houden, zoals veilig autorijden, omgaan met de scootmobiel.
2. Wij plaatsen regelmatig informatie over de mogelijkheden van vervoer voor senioren in de huis aan huis bladen, op de website van de gemeente en in de nieuwsbrieven van de ouderenorganisaties.
3. De Regiotaxi regelmatig onder de aandacht brengen van senioren en alert blijven op klachten en een adequate uitvoering van het systeem.
4. Informatie verstrekken over de regeling Zittend Ziekenvervoer.
5. Rekening houden met de mobiliteit van inwoners van Teylingen bij het verstrekken van vergunningen voor het plaatsen van terrassen, reclameborden e.d. Handhaven wanneer de regels overtreden worden. De afdeling MO neemt hierover contact op met de Gemeentewinkel.
6. Onderzoeken of senioren behoefte hebben aan (vrijwilligers)begeleiding bij reizen of bijvoorbeeld een "reismaatje".
7. Kernen 'seniorproof' maken, d.w.z. de inrichting van de buitenruimte en de toegankelijkheid van gebouwen zo aanpassen dat senioren (en anderen met een lichamelijke beperking) zich vrij kunnen bewegen. De afdeling MO neemt contact op met de afdeling Beheer Leefomgeving om hier aandacht voor te vragen.

3.3 Veiligheid

- 1.** Telefoonkaart met relevante telefoonnummers aan alle senioren in Teylingen beschikbaar stellen.
- 2.** De mogelijkheden van persoonsalarmering en andere veiligheidsmaatregelen regelmatig publiceren in de huis aan huis bladen, op de website van de gemeente en in de nieuwsbrieven van de ouderenorganisaties.
- 3.** Een spreekuur behouden van de politie in de drie verschillende kernen en de politie vragen hier meer bekendheid aan te geven.
- 4.** Bij de inrichting van de buitenruimte en wijzigingen of aanpassingen in het verkeersplan, vindt een automatische toets plaats op veiligheid voor mensen met een beperking. Dit is wettelijk geregeld.
- 5.** We houden regelmatig wijkschouwen om de knelpunten in de verschillende buurten in Teylingen onder de loep te nemen.

3.4 Welzijn

- 1.** We gaan onderzoek doen naar de mogelijkheid een ontmoetingsplaats voor de inwoners van Teylingen, waaronder senioren, op een centrale plek te vestigen of per kern een accommodatie geschikt te maken voor activiteiten en ontmoeting voor senioren en nemen dit onderwerp mee in de nieuwe Voorzieningennota.
- 2.** We werken samen met woningbouwcorporaties aan leefbaarheid, bijvoorbeeld door het stimuleren van de bouw van ontmoetingsplaatsen in seniorencomplexen.
- 3.** We zoeken samenwerking met de middenstand om bijvoorbeeld bankjes te plaatsen in winkels
- 4.** We onderzoeken, in samenwerking met de SWOT, of een gildesysteem kan worden opgezet om senioren blijvend te laten participeren en gebruik te maken van hun kunde en kennis.
- 5.** In het Zorgloket Teylingen maken de medewerkers senioren actief attent op de mogelijkheden gebruik te maken van de diverse aanvullende inkomensvoorzieningen. Daarnaast maken we een handzame folder met een overzicht van de mogelijkheden.
- 6.** Via de lessen in de moskee stimuleren we de omgang tussen allochtone en autochtone senioren

3.5 Gezondheid en zorg

- 1.** Informatie aanbieden via de zorgadviseur in het Zorgloket Teylingen over een gezonde levensstijl.
- 2.** Contact houden met de zorgaanbieders zodat knelpunten tijdig gesignaleerd worden.
- 3.** Project 2tegen1zaamheid voortzetten.
- 4.** Plan van aanpak Taskforce 50 + uitvoeren.

3.6 WMO

Concrete acties op het gebied van de WMO zijn beschreven in het WMO beleidsplan 2008-2011 gemeente Teylingen dat in december 2007 door de raad is vastgesteld.

3.7 Communicatie en informatie

---

1. Digitale informatie moet aan de andere vormen van communicatie toegevoegd worden en niet in plaats van. Een groot deel van de mensen vanaf 65 jaar heeft nog nooit met computers gewerkt.
2. Informatie voor senioren nemen we op in nieuwsbrieven die bij verschillende organisaties liggen zoals bibliotheken, woon-zorgcentra, SWOT, Bonden van Ouderen.
3. Informatie die waardevol is voor senioren brengen we samen op een speciale pagina voor senioren in de huis aan huis bladen, bijvoorbeeld:
  - overzicht financiële voorzieningen (wel up-to-date houden);
  - wetwijzigingen, bijvoorbeeld de zorgverzekering;
  - gemeente informatie bijvoorbeeld kwijtschelding belastingen.
4. De volgende informatiekanalen gebruiken we voor boodschappen aan senioren:
  - plaatselijke kranten;
  - kerkinformatiebladen;
  - huisarts en apotheek (niet alleen medische info);
  - seniorenmarkt Sassenheim;
  - thuiszorg;
  - ouderenadviseurs;
  - Bonden van Ouderen;
  - Platform Gehandicapten Teylingen;
  - bibliotheken.
5. Wij informeren ook de omgeving van senioren over alle mogelijkheden die er voor hen zijn.

Samenwerkende partners

- ActiVite
- Bonden van Ouderen
- De Zonnebloem
- Eerste- en tweedelijnszorg
- Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek
- Kerken
- Politie
- Stichting Welzijn Ouderen Teylingen
- Stichting Platform Gehandicaptenbeleid Teylingen
- Thuiszorg Take Good Care
- Valent
- WMO Platform
- Woningbouwcorporaties
- Woonzorgcentra

Procedure

Deze nota is in december aan 'het veld' gestuurd. Ook is op de gemeentepagina een oproep geplaatst. We hebben gevraagd om reacties te geven op deze nota via een brief, een telefoontje of een e-mail.

14 januari is deze nota in concept onderwerp van een thema-avond van de raadscommissie Welzijn. Hierbij is een aantal gesprekspartners uit het maatschappelijk middenveld uitgenodigd en zijn geïnteresseerde burgers aanwezig geweest. De resultaten van dit rondetafelgesprek zijn in deze nota opgenomen.

De planning hierna is:

26 februari 2008	nota vastgesteld door B&W
7 maart 2008	toezending nota aan Raad en belangstellenden en publicatie op website gemeente
1 april 2008	nota op agenda Commissie Welzijn
24 april 2008	raadsvergadering
6 mei 2008	publicatie vaststelling nota

Bijlage 2

Financiële paragraaf

Uitgaven ouderenbeleid in 2008

Organisatie		
SWOT	subsidie	€ 333.651,00
Bond van ouderen Sassenheim	subsidie	€ 5.250,00
Bond van ouderen Voorhout	subsidie	€ 4.410,00
Traject les Nederlands voor oudkomers in de moskee (deels voor ouderen)	Web-gelden	€ 35.280,00

De voorstellen voor het nieuwe beleid en de concrete acties die hieruit voortvloeien vragen een structureel budget extra voor seniorenbeleid voor de periode die deze nota beslaat: van 2008-2011.

Voorstel is om vanaf 2009 jaarlijks een bedrag van €5.000 op te nemen in de begroting t.b.v. de uitvoering van het seniorenbeleid.

Bijlage 3

Aanbod voor senioren in Teylingen

Basisfunctie (IgLO*)	Activiteit	Uitvoerder
Maaltijdservice	<ul style="list-style-type: none"> Tafeltje Dekje Open eettafel 	<ul style="list-style-type: none"> SWOT LAS, BNS, Valent/Bernardus
Sociale Veiligheid (in en om het huis)	<ul style="list-style-type: none"> Alarmering Telefooncirkel Voorlichting Veiligheidssteams/buurtsurveillanten Domotica Oudere-vriendelijke zones 	<ul style="list-style-type: none"> SWOT SWOT SWOT/BVO NIET SWOT NIET
Regie ondersteuning (Informatie en advies)	<ul style="list-style-type: none"> Ouderenadviseur Voorlichting Ouderenwerker Algemeen Maatschappelijk Werk 	<ul style="list-style-type: none"> SWOT SWOT SWOT Valent
Ondersteuning sociale netwerken	<ul style="list-style-type: none"> Huisbezoeken Project eenzaamheidsbestrijding Dagopvang Cursussen/sociale activiteiten Bemiddeling naar nieuwe contacten Bewegen Samen vakantie Gespreksgroepen Oppasservice 	<ul style="list-style-type: none"> SWOT, Zonnebloem, kerken Diverse organisaties LAS, Valent/Bernardus SWOT/BVO/Volksuniversiteit/Vrije academie SWOT BVO SWOT SWOT/Vrijwillige thuishulp
Mobiliteit	<ul style="list-style-type: none"> Eigen vervoer Openbaar vervoer Collectie Vraagafhankelijk vervoer Wijk- en belbus Begeleiding bij vervoer 	<ul style="list-style-type: none"> WMO vervoersvoorzieningen Trein, bus, taxi Regiotaxi Bollenstreek NIET SWOT
Hand- en spandiensten	<ul style="list-style-type: none"> Boodschappendienst Klussendienst Naai- en verstelwerk Financiële administratie Hondenuitlaatsdienst 	<ul style="list-style-type: none"> SWOT SWOT SWOT SWOT/BVO particulier
Veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> Valpreventie Thuistest wonen 	<ul style="list-style-type: none"> SWOT, woonzorgcentra, bewegingstherapeuten SWOT
Ondersteuning sociale netwerken	<ul style="list-style-type: none"> Steunpunt Mantelzorg 	<ul style="list-style-type: none"> SWOT/Mantelzorgondersteuning Duin- en Bollenstreek

* Intergemeentelijk Ouderenbeleid (project van de VNG)

Bijlage 4

Literatuurlijst

Beleidsplan WMO 2008-2012
Concept Woonvisie Teylingen
Huisarts in praktijk (september 2007)
Halteplan provincie Zuid-Holland 2006-2015
Iedereen maakt zijn eigen beeld, wegwijzer voor ouderen van de GGD (2007)
IGLO checklist ouderenbeleid
Jaarverslag SWOT 2006
Jaarverslag Bond van ouderen 2006
Nota ouderenbeleid Sassenheim
Nota ouderenbeleid Voorhout 2005
Nota ouderenbeleid Warmond
Nota harmonisatie en ontwikkeling vrijwilligersbeleid gemeente Teylingen
Onderzoek 2005 SWOT
Oud en nieuw in Zuid-Holland, trends en ontwikkelingen in het kader van de vergrijzing (2006)
Productenboek Welzijnsdiensten RCG-ZHN
Rapport Bereikbaarheid, Toegankelijkheid en Bruikbaarheid van de openbare ruimte in Teylingen (D66)
Rapport Monitor Vrijwilligerswerk
Rapport 'Meer woningen voor ouderen in zicht?' landelijk onderzoek naar lokaal beleid ouderenhuisvesting
Rapport Taskforce 50+ (december 2007)
Rapportage Welzijnsbezoek Teylingen SWOT
Seniorenwijzer Teylingen SWOT
Toekomstvisie Teylingen
Zorg en Welzijn magazine

Websites

Beweegmaatje (www.beweegmaatje.nl)
Bond van ouderen (<http://ouderen.sassenheimweb.nl>)
CBS (<http://statline.cbs.nl>)
Esc@pe (www.escape2000.dse.nl)
Holland Rijnland (www.hollandrijnland.net)
Kenniscentrum Ouderen (www.kenniscentrum-ouderen.nl)
Ministerie van VWS (www.minvws.nl/dossiers/ouderen)
Ministerie van VROM (www.vrom.nl)
Netwerken sociale Initiatieven Zuid-Holland (www.nsi-zh.nl)
NIZW (www.nizw.nl)
Provinciaal Instituut voor Maatschappelijke Ontwikkeling in Noord-Holland (www.primo-nh.nl)
Regeringsbeleid (www.regering.nl)
Regionale Commissie Gezondheidszorg ZHN (www.rcgzhn.nl)
Regionaal informatiesysteem Samenleving (www.ris-zhn.nl)
Senior Gezond (www.seniorgezond.nl)
SWOT (www.swoteylingen.nl)
Trimbos Instituut (www.trimbos.nl)
Valys (www.valys.nl)
Zorgwel Rijnland/GGD (www.zorgwelrijnland.nl)